

Harderwijk en de Omgevingswet

Visie, impactanalyse en routekaart

gemeente harderwijk

Colofon

Uitgave :
Gemeente Harderwijk
Postbus 149
3840 AC Harderwijk

Auteurs: Jos Dolstra (MWH B.V.)
Dave Schut (NCOD)
Peter Mulder
Caroline van den Bedem

Status: definitief

Datum: 9 mei 2017

Inhoudsopgave

1 Managementsamenvatting 1
1.1 Korte verantwoording 1
1.2 Visie 1
1.3 Veranderstrategie 2
1.4 De Omgevingswet 2
1.5 Kerninstrumenten 3
1.6 Toezicht en handhaving onder de Omgevingswet 4
1.7 Dienstverlening en de Omgevingswet 4
1.8 Conclusies en aanbevelingen 5

2 Inleiding 6
2.1 Leeswijzer 6

3 De Omgevingswet 7
3.1 Zes kerninstrumenten 8
3.2 De AMvB's 9
3.3 Overgangsrecht 10
3.4 Planning stelselherziening 10

4 Harderwijkse context op de Omgevingswet 11
4.1 Inleiding 11
4.2 Kenschets van het ambtelijk apparaat 11
4.3 Kenschets van de politiek en het bestuur 12
4.4 Beschrijving van de recente veranderingen in het sociale domein 13
4.5 Visie op uitvoering van de Omgevingswet 15
4.6 Veranderstrategie 16

5 De impact van de Omgevingswet 18
5.1 Inleiding 18
5.2 Omgevingsvisie 18
5.3 Programma's 20
5.4 Omgevingsplan 21
5.5 Vergunningverlening en algemene rijksregels 24
5.6 Toezicht en handhaving 27
5.7 Dienstverlening 28
5.8 Informatievoorziening 32
5.9 Financiën 35

6 Conclusies en aanbevelingen 37
6.1 Cultuur 37
6.2 Persoonlijke ontwikkeling 37
6.3 Bestuur en organisatie 37
6.4 Dienstverlening 38
6.5 Toezicht en handhaving 38
6.6 Instrumenten 39

7 Routekaart 2017-2018 40

Bijlagen
Bijlage 1:Verantwoording
Bijlage 2:Verandertypen
Bijlage 3:Overzicht van te integreren beleid, plannen en verordeningen

1 Managementsamenvatting

In 2019 wordt de nieuwe Omgevingswet van kracht, waarmee een groot aantal bestaande wetten en algemene maatregelen van bestuur wordt vervangen en gesignaleerde knelpunten in het omgevingsrecht worden opgelost. De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor alle gemeenten, dus ook voor de gemeente Harderwijk. De gemeente Harderwijk heeft besloten zich vroegtijdig in de gevolgen van de Omgevingswet te verdiepen.

Aan de basis van de implementatie van de Omgevingswet ligt de visie: wat voor gemeente wil Harderwijk zijn, welke visie heeft Harderwijk op de inrichting van de samenleving en in het bijzonder de fysieke leefomgeving en welke rol wil Harderwijk als gemeente daarin hebben. Tevens is onderzocht welke veranderstrategie past bij de gemeente Harderwijk. Op welke wijze wil de gemeente de Omgevingswet implementeren? De tweede stap is het op basis van de visie bepalen van de impact van de Omgevingswet op de gemeentelijke organisatie. De derde stap is het bepalen van de stappen die doorlopen moeten worden in de periode 2017-2019 om voorbereid te zijn op de komst van de Omgevingswet (de routekaart).

1.1 Korte verantwoording

Hoewel de notitie concrete actiepunten voor de gemeente bevat, zal op onderdelen een verdere uitwerking noodzakelijk zijn om tot daadwerkelijke uitvoering van acties te komen. Bij het onderzoek is uitgegaan van de Omgevingswet zoals op 26 april 2016 gepubliceerd in het Staatsblad en de op moment van schrijven van bekende wet- en regelgeving. Om te komen tot een concreet implementatieplan is het nog te vroeg. Hiervoor is inzicht in de invoeringswetgeving noodzakelijk. De Omgevingswet zal naar verwachting in 2019 in werking treden.

1.2 Visie

De gemeente Harderwijk wil een betrouwbare partner zijn en naar haar initiatiefnemers toe uitgaan van vertrouwen. Daarbij is zij zich bewust van de risico's. Een voorwaarde voor vertrouwen zijn duidelijke spelregels vooraf. Wanneer het vertrouwen wordt beschaamd, wil zij stevig handhaven conform de Landelijke Handhavingsstrategie.
De gemeente Harderwijk streeft naar een optimaal leefklimaat voor burgers, bedrijven en organisaties, nu en in de toekomst. Zij hecht daarbij aan een evenwichtige en gelijkwaardige verhouding tussen burger-initiatiefnemer-gemeente. De gemeente Harderwijk wil in die verhouding een dienstverlenende rol vervullen en zich maximaal inspannen dit te bereiken met verantwoordelijkheid, transparantie en betrokkenheid.

Verder ziet de gemeente zichzelf als *degene* die op moet komen voor het algemeen belang. Maar zij vindt dat ze daarin niet alleen moet staan. Toegewerkt gaat worden naar een situatie waarin de gemeente meer loslaat en de initiatiefnemer/burger meer verantwoordelijkheid neemt in het proces, de inhoud bepaald en rekening houdt met het algemene belang. De gemeente Harderwijk wil consequent zijn in haar gedragingen. Dat kan door integer en professioneel te werken vanuit een open houding. Harderwijk wil goed communiceren over gemaakte keuzes. Daarbij legt de gemeente bij nieuwe ontwikkelingen vroegtijdig haar ambitie vast in beleid en wenst optimaal gebruik te maken van de beschikbare bestuurlijke afwegingsruimte. Harderwijk geeft daarbij duidelijk aan waarom zij die ruimte pakt. Bij de ontwikkeling van beleid wil zij de burger nauw betrekken en wanneer de situatie dat toelaat daarin mee laten beslissen. De gemeente Harderwijk is een voorspelbare, open en op resultaat gerichte organisatie. Zowel binnen als tussen de domeinen wordt integraal gewerkt, waarbij alle betrokken medewerkers verantwoordelijk zijn voor het integrale eindresultaat.

De gemeente Harderwijk heeft een helder en gedeeld beeld van wat onder integraliteit verstaan wordt. Het bestuur maakt heldere keuzes, waarover op een transparante wijze met de burger wordt gecommuniceerd. Dat vraagt om grote betrokkenheid en de wil en mogelijkheid om elkaar te ontmoeten. De gemeente Harderwijk spreekt aan de voorkant zo duidelijk mogelijk uit wat ze wil. Haar houding is flexibel.

Zij toont lef om maatwerk te leveren wanneer de maatschappelijke baten hoog zijn, zonder daarmee het hogere doel uit het oog te verliezen. Wanneer die duidelijke lijn van de gemeente leidt tot impopulaire beslissingen dan staat de gemeente daarvoor, zeker als het lange termijn perspectief daarom vraagt. Processen wil zij zo optimaal mogelijk inrichten, om daarmee korte doorlooptijden te bewerkstelligen en kosten voor de burger te besparen. Vanuit een duidelijke visie wordt sturing gegeven aan de organisatie.

1.3 Veranderstrategie

De invoeringsstrategieën zijn besproken op verschillende niveaus in de organisatie: ambtelijk, met het directieteam, met het College en met de Raad. Van belang bij het bepalen van de invoeringsstrategie is ook het organisatieontwikkelingstraject OO2 waar is ingezet op vier speerpunten:

- *Wij denken van buiten naar binnen*
- *Wij zijn steeds op zoek naar onze toegevoegde waarde.*
- *Wij denken en werken in netwerken.*
- *Wij spelen flexibel in op ontwikkelingen.*

Uit de sessies om de invoeringsstrategie te bepalen blijkt duidelijke overeenstemming om een externe focus in de veranderstrategie te leggen. De vraag of dat een vernieuwende of onderscheidende focus moet zijn, wordt verschillend beleefd. Er is gekozen voor de veranderstrategie 'onderscheidend', omdat hiermee een goede balans wordt gevonden tussen ambitie en realisme. Bovendien treedt 2018 een nieuwe gemeenteraad en een nieuw college aan. Een fasering waarbij de gemeente vanuit een onderscheidende veranderstrategie de Omgevingswet implementeert en oefent met het nieuwe instrumentarium, waarna in de periode 2019 tot 2024 via de vernieuwende strategie het werken met de Omgevingswet verder wordt vormgegeven lijkt goed bij Harderwijk te passen.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt gefaseerd uitgebouwd. Het eerste deel van het DSO is gereed bij inwerkingtreding in 2019. Vanaf 2024 kan volledig van alle voordelen van het DSO gebruik gemaakt worden. Dit sluit aan bij de stelselherziening waarbij pas in 2024 met het volledig operationeel zijn van het DSO de voordelen van de Omgevingswet volledig benut kunnen worden. De nieuwgekozen Raad heeft in 2018 de mogelijkheid om de definitieve keuze te beïnvloeden.

1.4 De Omgevingswet

De rijksoverheid werkt sinds enkele jaren aan een wetgevingstraject dat grote gevolgen zal hebben voor de wetgeving en de werkwijze binnen het omgevingsrecht (bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, water, erfgoed, natuur en infrastructuur). Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer 'Eenvoudig Beter'. Het gaat om een omvangrijke wetgevingsoperatie, waarbij een groot aantal sectorale wetten, meer dan 60 AMvB's en honderden ministeriële regelingen in de nieuwe wet worden gebundeld. Wetten die opgaan in de Omgevingswet zijn bijvoorbeeld de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer, de Woningwet, de Waterwet en de Wet natuurbescherming. Doelen van de wet zijn een veilige en gezonde leefomgeving bewerkstelligen en deze behouden, beheren en ontwikkelen op duurzame, doelmatige wijze.

Verder beoogt de rijksoverheid het complex aan wet- en regelgeving te stroomlijnen en de inzichtelijkheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht te vergroten. Dit moet leiden tot een snellere en doelmatiger besluitvorming. De ontwerpprincipes van de wet gaan uit van een gelijkwaardig beschermingsniveau, de wet moet ontwikkelingsgericht en integraal zijn en heeft vertrouwen in overheden onderling en overheden en burgers/bedrijven als vertrekpunt. Tenslotte gaat de wet uit van de bestaande bevoegdheidsverdeling tussen de overheidslagen. De wet beoogt de gemeentelijke bestuursorganen meer afwegingsruimte te geven en kent een experimenteerbepaling.

1.5 Kerninstrumenten

Centraal in de wet staan zes kerninstrumenten. Deze kerninstrumenten moeten eenheid aanbrengen in de wijze en structuur van normstelling, planontwikkeling en besluitvorming. De zes kerninstrumenten zijn:

- Omgevingsvisie;
- Programma;
- Algemene regels (AMvB's);
- Omgevingsplan;
- Omgevingsvergunning;
- Projectbesluit.

Naast de zes kerninstrumenten zijn ook de relatie met het gemeentelijk dienstverleningsconcept en de effecten op toezicht en handhaving beschouwd.

Hieronder zullen de kerninstrumenten kort worden toegelicht vanuit het perspectief van de gemeente als bevoegd gezag.

- Een Omgevingsvisie is een strategisch plan van een bestuursorgaan. Het opstellen van de omgevingsvisie is verplicht, ook voor gemeenten. Aan het format van de omgevingsvisie worden weinig eisen gesteld. De gemeente heeft dus een grote vrijheid in de invulling van de visie. De omgevingsvisie moet integraal zijn (alle aspecten uit de Omgevingswet moeten aan de orde komen), moet het gehele grondgebied van de gemeente bestrijken en er mag slechts één visie per bestuursorgaan zijn.
- Programma; In het programma worden de beleidsvoornemens en maatregelen opgenomen zoals die nu voorkomen in uitvoeringsparagrafen van strategische plannen, structuurvisies voor aspecten of deelgebieden en in plannen en programma´s die volgen uit Europees recht. Programma´s zijn zoveel mogelijk vormvrij en binden slechts de bestuursorganen die ze vaststellen. Een voorbeeld hiervan voor de gemeente is het gemeentelijk rioleringsplan.
- Decentrale regels zijn voor gemeenten vertaald in een Omgevingsplan. Op grond van de Omgevingswet kan elke gemeente één gebiedsdekkend plan voor de leefomgeving maken. Dit omgevingsplan vervangt de bestemmingsplannen en een groot aantal gemeentelijke verordeningen. Omdat alle plannen digitaal moeten zijn is het mogelijk een gebiedsdekkend plan te maken waar alle regels op het terrein van de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd, zoals locatie gebonden regels en vergunningvereisten zoals die nu voorkomen in de algemene plaatselijke verordening, bomenverordening, monumentenverordening of reclameverordening. Hierdoor ontstaat een inzichtelijk, eenduidig en transparante set van regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving.
- Algemene rijksregels of te wel AMvB's die gelden onder de Omgevingswet zijn:
  - het Omgevingsbesluit is gericht op bestuursorganen, burgers en bedrijven en bevat de spelregels, o.a. bevoegd gezag, taken en bevoegdheden en procedurele aspecten;

- het Besluit kwaliteit leefomgeving is gericht op bestuursorganen en bevat de normen en instructieregels milieu en veiligheid;
- het Besluit activiteiten leefomgeving is gericht op bestuursorganen, burgers en bedrijven en geeft rechtstreeks werkende regels voor activiteiten in de leefomgeving (o.a. water en milieu);
- het Besluit bouwwerken leefomgeving is gericht op bestuursorganen, burgers en bedrijven en geeft rechtstreeks werkende regels voor bouwwerk gerelateerde activiteiten (bestaande bouw, verbouw, nieuwbouw en functiewijziging).

- In bepaalde gevallen is voor een activiteit een omgevingsvergunning noodzakelijk. Wanneer de potentiële impact van een activiteit op de fysieke leefomgeving groot is en de specifieke situatie bij het beoordelen van deze gevolgen een rol speelt, is een beoordeling vooraf door een bestuursorgaan noodzakelijk over de toelaatbaarheid van de activiteit. In dat geval is voor de activiteit op grond van de Omgevingswet een omgevingsvergunning vereist. Dit geldt voor bedrijven met een grote impact op de fysieke leefomgeving. In alle andere gevallen volstaat het voldoen aan de rijksregels verwoord in de 4 AMvB's. De hoofdregel is dat de gemeente het bevoegd gezag is om een Omgevingsvergunning te verlenen.
- Het projectbesluit is een instrument dat vastgesteld kan worden door Gedeputeerde Staten of het Rijk ter realisatie van een project en het in werking hebben of in stand houden daarvan. Het gaat daarbij om ingrijpende projecten met een maatschappelijk belang. Het projectbesluit is geen gemeentelijke bevoegdheid.

1.6 Toezicht en handhaving onder de Omgevingswet

Opgemerkt moet worden dat het taakveld toezicht en handhaving momenteel sterk in beweging is. Het hoofdstuk handhaving in de Omgevingswet (hoofdstuk 18) is grotendeels ontleend aan de huidige bepalingen over handhaving in de Wabo. In de Omgevingswet zal bij de invoering van de wet ook de wet VTH-taken (kwaliteitscriteria) een plek krijgen. De Wet VTH-taken betreft een wijziging van de Wabo die in april 2016 in werking is getreden. Naast de Wet VTH taken speelt nog de mogelijke privatisering van kwaliteitsborging. De Omgevingswet maakt het vanwege minder vergunningen en meer algemene regels noodzakelijk na te denken over handhaving en de manier waarop de gemeente toezicht en handhaving vormgeeft. Meer algemene regels vraagt wel meer van de toezichthouders/handhavers dan de situatie met meer vergunningen. Een goede uitvoering van de Omgevingswet stelt andere en zwaardere eisen aan de toezichthouder en vraagt de wet deels om andere competenties.

1.7 Dienstverlening en de Omgevingswet

Nevendoel van de nieuwe wet is het verbeteren van de dienstverlening. Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen en faciliteren zijn hierin belangrijke elementen. Een van de belangrijkste ontwerpprincipes is vertrouwen. Dat betekent onder andere dat de burger er op moet kunnen vertrouwen dat zijn belang wordt meegenomen in de integrale afweging om te komen tot een besluit.
Het geven van vertrouwen zorgt ervoor dat er meer ruimte ontstaat voor participatie. Meer vertrouwen geven betekent meer loslaten.
Een stelsel dat uitgaat van vertrouwen geeft ruimte, nodigt uit en stelt daar regels waar kwetsbare waarden in het geding komen. Het Ministerie van IenM wil met de stelselherziening een cultuurverandering teweeg brengen bij alle mensen die werken in en aan de fysieke leefomgeving. Het nieuwe grondgedachte moet door iedereen gevoeld en uitgedragen worden.

1.8 Conclusies en aanbevelingen

De conclusies en aanbevelingen zijn gegroepeerd rondom cultuur, organisatie, dienstverlening en de kerninstrumenten uit de wet.

Zo wordt voorgesteld om een programma voor verandering van cultuur te ontwikkelingen waarbij wordt ingezet op het veranderen en ontwikkelen van gedrag en vaardigheden. Onder andere voor trainingen hoe organiseer je je eigen werk, pak je verantwoordelijkheden en spreek je collega's aan op hun taak en verantwoordelijkheden.
Het voorstel is om dit programma te integreren in het bestaande cultuurprogramma, waarbij de Harderwijk Academie een rol kan vervullen in de uitvoering.

Rondom organisatie wordt aanbevolen een projectmanager aan te stellen en hem/haar te faciliteren om adequaat het programma voor het implementeren van de Ow uit te voeren. Daarbij moet hij/zij o.a. zorg dragen voor integraal werken en een goede afstemming met samenwerkingspartners. Daarnaast is het van belang om het College en Raad regelmatig mee te nemen in de voortgang van de implementatie en organiseer enkele werkateliers om College en Raad hun rol onder de Omgevingswet en de onderlinge afstemming verder te laten verkennen. Ook zal gekeken moeten worden naar het optimaliseren van werkprocessen en zal een meer zakelijke houding moeten worden gepromoot, opdat betrokkenen, gemeente en initiatiefnemers zich meer bewust zijn van de ureninzet en kosten.

Wat betreft dienstverlening wordt aanbevolen om met de bevolking in gesprek te gaan over de rol van de gemeente en de rol van initiatiefnemers en belanghebbenden in de integrale afweging en de wijze waarop de gemeente hen kan faciliteren. Een concreet middel om initiatiefnemers beter van dienst te kunnen zijn is het instellen van een Omgevingscoach.

Voor het werkveld toezicht en handhaving verandert de Ow het nodige. Daarom is het belangrijk dat verkent wordt aan welke eisen en competenties toezichthouders/handhavers straks onder de Ow moeten voldoen en dat sterk ingezet wordt op het opleiden en trainen van deze medewerkers.

Het voorstel is om na 2018, na de installatie van de nieuwe raad, te werken aan het nieuwe instrument Omgevingsvisie. Daarnaast wordt voorgesteld om in nieuwe bestemmingsplannen bestaande beleidsregels voor de fysieke leefomgeving te presenteren en een pilot Omgevingsplan uit te voeren voor een bepaald gebied in de gemeente. Op dit moment is er nog een groot aantal plannen. Het is daarom wenselijk om een plan van aanpak te maken om bestemmingsplannen te harmoniseren.

2 Inleiding

De rijksoverheid werkt sinds enkele jaren aan een wetgevingstraject dat grote gevolgen zal hebben voor de wetgeving en de werkwijze binnen het omgevingsrecht (bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, water, erfgoed, natuur en infrastructuur). De nieuwe Omgevingswet gaat een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriele regelingen) vervangen. In tabel 1 is het verschil aangegeven tussen de huidige situatie en de situatie bij inwerkingtreding van de Omgevingswet. Op 26 april 2016 is de Omgevingswet in het Staatsblad gepubliceerd. De nieuwe wet beoogt de versnippering tegen te gaan en meer dynamiek en ontwikkelingsmogelijkheden teweeg te brengen. De Rijksoverheid heeft aangekondigd dat de nieuwe Omgevingswet in het voorjaar van 2019 in werking zal treden.

Tabel 1: de Omgevingswet in cijfers

Situatie nu	Situatie bij inwerkingtreding Omgevingswet
26 wetten	1 wet
60 AMvB's	4 AMvB's
120 ministeriële regelingen	Circa 10 ministeriële regelingen

De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor alle gemeenten en dus ook voor de gemeente Harderwijk. De nieuwe Omgevingswet die in 2019 van kracht wordt vervangt een groot aantal bestaande wetten en algemene maatregelen van bestuur en lost gesignaleerde knelpunten in het omgevingsrecht op. De gemeente Harderwijk heeft besloten vroegtijdig zich in de gevolgen van de Omgevingswet te verdiepen. (Organisatie?) Deze rapportage is hiervan het resultaat.

2.1 Leeswijzer

Na deze inleiding volgt in hoofdstuk 3 een korte inleiding op de Omgevingswet. Hoofdstuk 4 omvat de visie van de gemeente Harderwijk op de Omgevingswet. Hoofdstuk 5 betreft de impactanalyse waarbij de huidige stand van zaken in Harderwijk is vergeleken met de situatie onder de Omgevingswet. Hoofdstuk 6 bevat de conclusies en aanbevelingen. In het afsluitende hoofdstuk 7 is een routekaart met acties richting 2019 opgenomen. Deze routekaart zal de komende jaren verder uitgewerkt moeten worden naar een plan van aanpak voor de implementatie van de wet.

3 De Omgevingswet

De rijksoverheid werkt sinds enkele jaren aan een wetgevingstraject dat grote gevolgen zal hebben voor de wetgeving en de werkwijze binnen het omgevingsrecht (bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, water, erfgoed, natuur en infrastructuur). De nieuwe Omgevingswet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriele regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer 'Eenvoudig Beter'.

Het merendeel van de ervaren knelpunten in het huidige omgevingsrecht heeft te maken met twee hoofdproblemen:

- Complexe en versnipperde regelgeving.

Gevolg: onoverzichtelijkheid, onvoorspelbaarheid en onvoldoende samenhang in het omgevingsrecht.

- Onbalans tussen zekerheid en dynamiek.

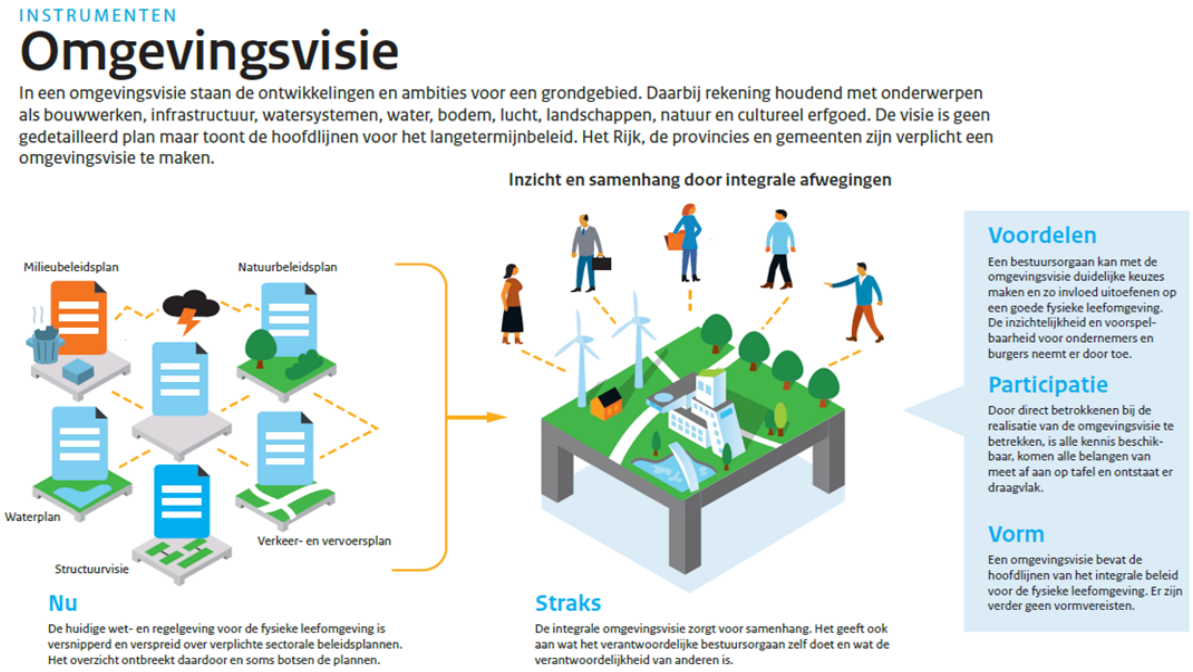
Gevolg: slepende besluitvormingsprocessen, hoge onderzoekslasten, gedetailleerde plannen, normen en voorschriften en weinig ruimte voor politieke sturing, eigen verantwoordelijkheid en innovatie. Deze hoofdproblemen versterken elkaar doordat het streven naar zekerheden, dat schuilgaat achter de 'onbalans tussen zekerheid en dynamiek', deels aanleiding geeft tot een toename van de complexiteit. De combinatie leidt op die wijze tot verstarring.

Daarnaast leiden de problemen tot ineffectiviteit van en zelfs irritaties over het omgevingsrecht. Zij staan een doelmatige en duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in de weg. Minder regels, grotere keuzevrijheid voor burgers en ondernemers, een loket voor omgevingsvergunningen, kortere procedures en een besparing van honderden miljoenen euro's. Dat zijn volgens het ministerie van Infrastructuur en Milieu de opbrengsten van de Omgevingswet. Het gaat om een omvangrijke wetgevingsoperatie, waarbij een groot aantal sectorale wetten, 60 AMvB's en ongeveer honderd ministeriële regelingen in de nieuwe wet worden gebundeld. Wetten die opgaan in de Omgevingswet zijn bijvoorbeeld de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer, de Woningwet, de Waterwet en de Wet natuurbescherming. Doelen van de Omgevingswet zijn een veilige en gezonde leefomgeving bewerkstelligen en deze behouden, beheren en ontwikkelen op duurzame en doelmatige wijze.

Verder beoogt de rijksoverheid het complex aan wet- en regelgeving te stroomlijnen en de inzichtelijkheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht te vergroten. Dit moet leiden tot een snellere en doelmatiger besluitvorming. De ontwerpprincipes van de Omgevingswet gaan uit van een gelijkwaardig beschermingsniveau, de wet moet ontwikkelingsgericht en integraal zijn en heeft vertrouwen in overheden onderling en overheden en burgers/bedrijven als vertrekpunt.

Tenslotte gaat de Omgevingswet uit van de bestaande bevoegdheidsverdeling tussen de overheidslagen. De Omgevingswet beoogt de gemeentelijke bestuursorganen meer afwegingsruimte te geven en kent een experimenteerbepaling. Centraal in de wet staan zes kerninstrumenten. Hierdoor wordt na het oordeel van de minister een functioneel, integraal kader geboden voor locatie gebonden activiteiten van overheden, bedrijven en particulieren in de leefomgeving. Deze kerninstrumenten moeten verder eenheid aanbrengen in de wijze en structuur van normstelling, planontwikkeling en besluitvorming. De zes kerninstrumenten zijn: Omgevingsvisie, Programma's, Decentrale regels (voor de gemeente: Omgevingsplan), Algemene rijksregels, Omgevingsvergunning en Projectbesluit. In

hoofdstuk 4 wordt de impact van de Omgevingswet op de gemeente Harderwijk nader beschouwd. Dit gebeurt onder andere aan de hand van de kerninstrumenten die in dat hoofdstuk nader zijn beschreven.

3.1 Zes kerninstrumenten

Een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet betreft de onderliggende uitvoeringsregelgeving. Op dit moment kent het omgevingsrecht een groot aantal Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en Ministeriele Regelingen. De bedoeling is het aantal AMvB's terug te brengen naar 4. Deze nieuwe AMvB's zijn in navolgend schema weergegeven.

3.2 De AMvB's

De wet zal naar verwachting medio 2019 in werking treden. De periode tot 2019 is onder meer nodig om de uitvoeringsregelgeving (de AMvB's en ministeriele regelingen) tot stand te brengen en de implementatie voor te bereiden. Een belangrijk aandachtspunt ten aanzien van deze impactanalyse is dat de Omgevingswet nog in ontwikkeling is terwijl de voorbereidingen op het werken met de wet al ter hand worden genomen. Zo zijn de AMvB's, de Invoeringswet, de Aanvullingswetten (voor Bodem, Geluid, Natuur en Grondeigendom) en onderliggende ministeriele regelingen nog niet vastgesteld of zelfs nog niet bekend. De jaren 2017 en 2018 zijn belangrijke jaren waarin de uitwerking van het wettelijk stelsel van de Omgevingswet verder vorm krijgt. De volgende activiteiten staan in de komende jaren op het programma:

- Consultatie AMvB's heeft plaatsgevonden van 1 juli tot 16 september 2016 (koepelorganisaties tot 1 oktober);
- Consultatie aanvullingswetten Bodem en Geluid: heeft plaatsgevonden van 22 maart t/m 17 augustus 2016;
- Consultatie Grondeigendom: heeft van 1 juli tot 16 september 2016 plaatsgevonden;
- Consultatie Aanvullingswet Natuur: heeft van 1 november 2016 tot 1 januari 2017 plaatsgevonden;
- Consultatie van de Invoeringswet Omgevingswet loopt van 5 januari tot en met 3 februari 2017.

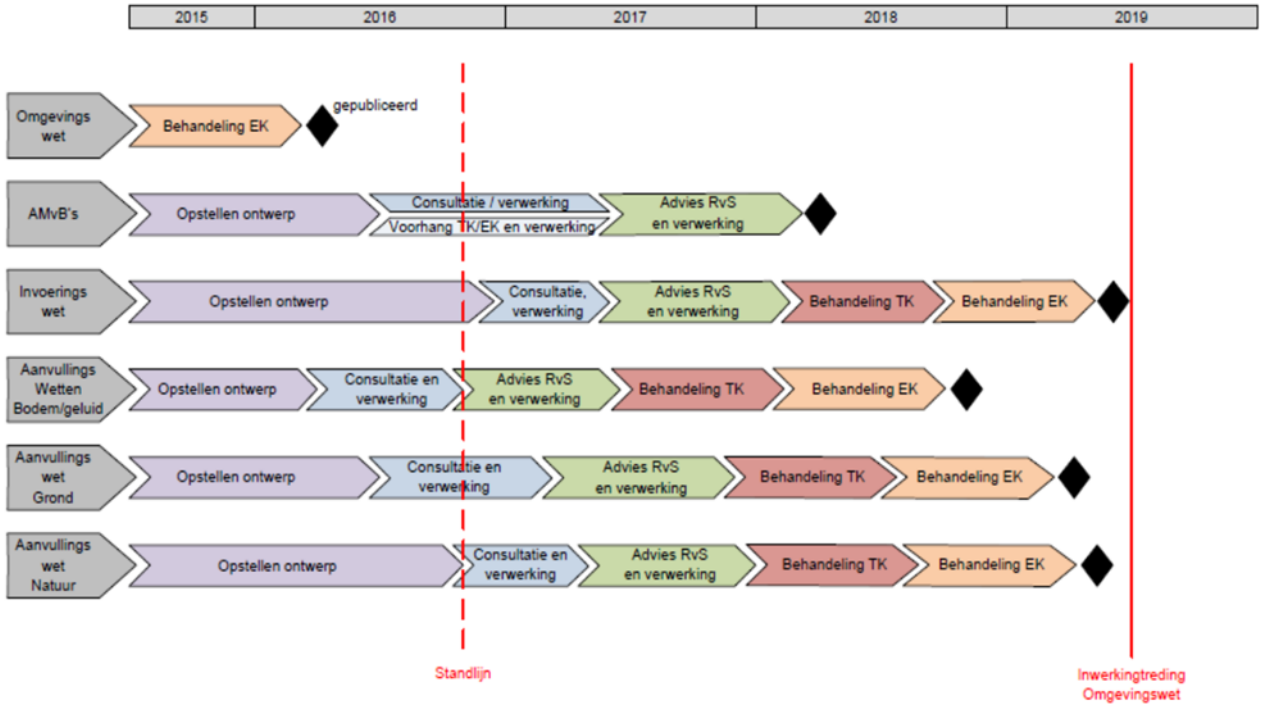
De Invoeringswet Omgevingswet regelt naast de gebruikelijke onderdelen van een invoeringswet, namelijk het overgangsrecht en technische wijzigingen van andere wetten ivm de komst van de Omgevingswet ook een aantal andere aspecten. Zo vult de Invoeringswet de Omgevingswet aan met een hoofdstuk over schade en wordt via de Invoeringswet ook de Wet VTH-taken in de Omgevingswet ingevoegd. Een laatste belangrijk punt is dat de Invoeringswet de wettelijke bepalingen voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet in de wet voegt. Het overgangsrecht wordt in de memorie van toelichting bij de Invoeringswet als volgt samengevat.

Direct na inwerkingtreding	Eerste jaren na inwerkingtreding	5 jaar na inwerkingtreding	10 jaar na inwerkingtreding
• Gemeenten hebben omgevingsplan van rechtswege. • Digitaal stelsel in de lucht voor nieuw stelsel met behoud van huidige mogelijkheden. • Alle nieuwe besluiten volgens nieuw recht. • Veel provincies hebben in beginsel een omgevingsverordening, mogelijk komt er deels overgangsrecht • Nieuwe uitvoeringsregelgeving Rijk in werking. • Rijk heeft nationale omgevingsvisie.	• Decentrale overheden zijn bezig met beleidsvorming en nieuwe regelgeving. • Afronding besluitvorming en beroepsprocedures volgens oud recht.	• Ook de gemeenten hebben omgevingsvisies. • Digitaal stelsel verder uitgebouwd met nieuwe mogelijkheden. • Oud recht en oude rechtsfiguren spelen bijna geen rol meer. • Alleen gemeenten werken nog door aan ombouwen omgevingsplannen.	• Stelsel volledig in werking. • De overgangsfase is afgerond en het overgangrecht speelt geen rol meer.

3.3 Overgangsrecht

Het overgangsrecht is geformuleerd vanuit de volgende uitgangspunten:
1°. Politiek-bestuurlijk draagvlak
2°. Rechtszekerheid
3°. Uitvoerbaarheid
4°. Eenvoudig
5°. Uniform, tenzij
6°. Snelle invoering
De uitgangspunten zijn niet altijd met elkaar te verenigen. Bij de keuze voor een bepaalde vorm van overgangsrecht zijn de uitgangspunten daarom tegen elkaar afgewogen.

In de loop van 2017 zal naar verwachting ook een meer definitieve versie van de AMvB's beschikbaar komen. Pas als de Invoeringswet Omgevingswet door het parlement is vastgesteld bestaat een definitief totaalbeeld van de stelselherziening.

3.4 Planning stelselherziening

Rijk, IPO, VNG en Unie van Waterschappen hebben in juli 2015 een bestuursakkoord implementatie Omgevingswet getekend waarin is vastgelegd hoe ondersteuning bij de komst van de Omgevingswet wordt vormgegeven. De voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet vinden plaats in een gezamenlijke Programmaraad Aan de Slag met de Omgevingswet.
De Vereniging Nederlandse Gemeenten onderscheid vier stappen in de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet:

- 2017: Voorbereiding en verandering.
- 2018: Realisatie en verankering.
- 2019: Evaluatie en verbetering.

4 Harderwijkse context op de Omgevingswet

4.1 Inleiding

Om de impact van de Omgevingswet voor de gemeente Harderwijk te duiden, is het essentieel om een goed beeld te hebben van waar de gemeente op dit moment staat. Het gaat hierbij om antwoord op de volgende vragen:

- Welke visie de gemeente heeft op de samenleving?
- Wie wil de gemeente daarbinnen zijn?
- Welke rol wil de gemeente innemen binnen het domein van de Fysieke Leefomgeving?

Om die reden wordt in dit hoofdstuk een kenschets van de gemeente gegeven. Daarbij wordt ingegaan op hoe ambtenaren zichzelf zien en hoe bestuurders 'hun wereld' beschrijven. Om een scherper beeld te krijgen van hoe de gemeente met veranderprocessen omgaat wordt ook een kenschets gegeven van hoe het sociale domein binnen de gemeente Harderwijk is vormgegeven en hoe de gemeente de afgelopen jaren is omgegaan met de grote veranderingen / decentralisaties. Vervolgens heeft het kernteam op basis van de kenschets en het beeld daarover wat ze heeft gekregen in de gesprekken met ambtenaren en bestuurders een visie opgesteld. Deze visie geeft richting hoe de gemeente onder de Omgevingswet opereert. Tot slot wordt een beeld geschetst hoe de gemeente, zowel de ambtenaren, directie, college en raad qua houding en strategie staan in dit veranderproces aan de hand van de gekozen veranderstrategie.

4.2 Kenschets van het ambtelijk apparaat

De ambtenaren van de gemeente Harderwijk voelen zich verantwoordelijk voor het algemeen belang. Zij gaan er daarbij vanuit dat in ieder geval een deel van haar burgers beschermd moet worden tegen bepaalde professionele partijen die vooral gericht zijn op winst en weinig oog hebben voor het algemene belang en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De ambtenaren vertrouwen in principe de eigen initiatiefnemers, maar zijn door ervaring wel voorzichtig geworden. Zij onderkennen dat aan vertrouwen risico's verbonden kunnen zijn.

Ondanks een paar goede voorbeelden van integrale beleidsvorming, is het integraal werken en het opstellen van integrale producten nog in ontwikkeling. Ook over wat onder integraliteit moet worden verstaan, bestaan verschillende beelden. Beleidsvraagstukken worden nu nog overwegend sectoraal opgepakt en aangestuurd. Disciplines worden wel bij elkaar aan tafel gevraagd, maar de benadering en het resultaat zijn vaak niet integraal. Over het algemeen is het een som van sectorale paragrafen. De goede voorbeelden van integrale procesvoering nemen wel toe. Dit komt onder andere door de organisatieverandering van afdelingen naar domeinen in 2015. De organisatie in domeinen faciliteert het meer denken vanuit de opgave die voorligt in plaats van een denken vanuit de diverse deelbelangen.

Tussen de Domeinen onderling is nog wel verbetering mogelijk. Voorheen vervulden de programmamanagers deze rol. Zij hadden een overview van wat er strategisch speelde. Bij een reorganisatie is die functie verdwenen. Een van de doelen van de reorganisatie was lager in de organisatie verantwoordelijkheden neerleggen. Dat vooronderstelde de ontwikkeling van zelfstandig werken van medewerkers.

Eind 2016 is het DT daar voor een deel op teruggekomen omdat er, vooral binnen het domein Ruimte een onbalans was tussen de zelfstandigheid van medewerkers en de benodigde mate van sturing. De ambtenaren in Harderwijk zijn redelijk volgend, zoeken zekerheid en kleuren het liefst binnen de lijntjes.

De organisatie heeft diverse ontwikkelingen doorgemaakt. Een goede follow up en begeleiding heeft daarbij volgens medewerkers te weinig aandacht gehad. Ook wil de gemeente bij veranderingen graag meer bottom-up up gaan werken. Wat kan je zelf doen? Hoe kan je concreet met voorbereidingen op de Omgevingswet aan de slag? Aandacht voor draagvlak is noodzakelijk, binnen de organisatie is sprake van enige verandermoeheid.

Ambtenaren beseffen met haar burger dat processen binnen het domein van de fysieke leefomgeving in Harderwijk over het algemeen lang duren en dat die niet optimaal en efficiënt zijn ingericht. Ambtelijk is men vooral gericht op het goed uitvoeren van de operationele processen. Voor het nadenken over processen en doorvoeren van veranderingen is geen tijd beschikbaar. Sturing op proces en inhoud vindt weinig plaats. Zaken die binnen wettelijke termijnen moeten worden afgehandeld krijgen prioriteit en worden daarbinnen vaak binnen de termijnen afgehandeld. Gevolg is soms dat zaken met minder prioriteit lang blijven liggen. Ambtelijk wordt een stevige werkdruk ervaren. In de communicatie naar buiten toe is de gemeente niet altijd transparant.

Overigens is de gemeente zich ervan bewust dat stakeholders ook niet altijd weten hoe zij zich moeten gedragen in het krachtenveld. Harderwijk is een goed georganiseerde gemeenschap en de gemeente heeft goede contacten met netwerkpartners. Van veel beleidsvoornemens ligt de regie nog wel in het gemeentehuis. Burgers zijn in het algemeen nog weinig gewend om inhoud en sturing te geven aan eigen initiatieven. Het gevolg is dat de het ambtelijk apparaat het proces regisseert en de inhoud bepaalt, wat dan leidt tot een passieve houding van de burger. Er is een voorzichtig besef dat de verhouding tussen de gemeente en de samenleving moet veranderen. Harderwijk wil gaan van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie. Dit vraagt om een cultuuromslag. De maatschappelijke beweging dwingt daar toe. De rol die de gemeente heeft om de verandering in de samenleving vorm te geven is echter nog niet uitgekristalliseerd. De gemeente communiceert actief naar haar burgers, zeker wanneer het gaat om politiek gevoelige projecten met veel media-aandacht. Ook binnen het sociale domein is de interactie met burgers (in de wijken) sterk ontwikkeld. Bij grote strategische plannen binnen het ruimtelijk domein faciliteert de gemeente veel in inspraak- en informatieavonden. Deze avonden worden matig en vaak door dezelfde mensen bezocht.

4.3 Kenschets van de politiek en het bestuur

Het college is zich steeds meer bewust van de impact van de Omgevingswet, al geeft zij daarbij zelf aan dat het bewustzijn pas het laatste jaar is doorgedrongen. Bij de vorming van het college en de toedeling van portefeuilles is de implementatie van de Omgevingswet niet expliciet belegd bij een wethouder. Hoewel het coalitieakkoord duidelijke ambities formuleert die aansluiten bij de doelen van de Omgevingswet, wordt de Omgevingswet zelf niet in het coalitieakkoord benoemd. De aspecten participatie en integrale besluitvorming uit het coalitieakkoord sluiten aan bij de Omgevingswet.

Meer participatie en bijdrage van inwoners in de samenleving.
Burgerschap gaat over de manier waarop inwoners **participeren** in de samenleving en de samenleving helpen vormgeven. Burgerschap heeft een politieke, sociale, culturele en een economische dimensie. Inwoners vervullen bepaalde verplichtingen voor hun overheid en mogen op hun beurt bescherming van het algemeen belang verwachten. De gemeente wil de betrokkenheid en invloed

van inwoners, instellingen en bedrijven op het beleid over de ontwikkeling van Harderwijk vergroten en burgerschap meer inhoud en een podium verschaffen.

Bestuursvernieuwing
De bestuurscultuur van de gemeente kenmerkt zich door een goede balans tussen elkaar aanspreken en elkaar steunen. In het coalitieakkoord is een vernieuwing betreffende de samenstelling van de portefeuilles doorgevoerd. Fysieke en maatschappelijke thema's zijn gekoppeld in elke portefeuille. Dit heeft tot doel het collegiaal bestuur, **integrale** besluitvorming en de bestuurskracht te verstevigen. Bijvoorbeeld: de wethouder ruimtelijke ordening is primair eerste verantwoordelijke wethouder voor ruimtelijke ontwikkeling. Echter, daar waar een onderdeel van zijn portefeuille van invloed is op andere portefeuilles, is sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid. Voor de portefeuillehouder bedrijfsvoering is gekozen voor een zodanige invulling van de portefeuille, dat de financiële rol zo neutraal mogelijk ingevuld kan worden.

De Raad is terughoudend met het stellen van ruimere kaders en open normen. Zij wil zelf over de dingen gaan. Daarnaast streeft de politiek naar deregulering. Toch wordt dat, waarschijnlijk (mede) vanwege de terughoudendheid van de Raad op het voorgaande punt niet structureel opgepakt. De Raad heeft een motie aangenomen om de regulering nadrukkelijk te koppelen aan de Omgevingswet. Het besef leeft dat in het concretiseren van deze doelen de gemeente Harderwijk nog wel een weg te gaan heeft.

Toch zijn er zichtbare verbeteringen. Zo opereert het college als een sterk collegiaal team waar elkaars belangen/portefeuilles worden gerespecteerd, maar waar er soms fel debat wordt gevoerd en belangen scherp worden verdedigd. De verbinding van het college naar het ambtelijk apparaat en de beleidsmakers is een aandachtspunt. Er zijn wel goede voorbeelden van een goede en integrale samenwerking tussen politiek en het ambtelijk apparaat, zoals bij de ontwikkeling van De Structuurvisie Harderwijk 2031. Toch verloopt het proces naar meer integraliteit organisch en vraagt dit om verdere uitwerking om tot een gedeeld beeld te komen wat 'integraal' inhoud. Het college is pragmatisch - al wordt dat regelmatig ervaren als opportunistisch - en steekt haar nek uit om zaken mogelijk te maken. Het 'verkopen' van nee vindt men lastig. Als zij lef toont om keuzes te maken, toont zij dit vanuit een duidelijke visie en onderliggende argumentatie.

De gemeenteraad ziet het onderdeel 'meer afwegingsruimte' als een kans, al zal daar in Harderwijk in de praktijk gepast mee worden omgegaan. In dat opzicht zijn er geen grote veranderingen te verwachten. En misschien geldt dat voor wat betreft de gemeenteraad wel voor de hele houding ten aanzien van veranderingen, die is over het algemeen tamelijk behoudend. Dat wordt ook onderstreept door de voorzichtige houding ten aanzien van pilotprojecten in het kader van de Omgevingswet. De politiek staat daar niet negatief tegenover, maar een dergelijke pilot mag niet gebruikt wordt om andere beleidsdoelen van de gemeente te verwezenlijken.

4.4 Beschrijving van de recente veranderingen in het sociale domein

Het Domein Samenleving is in de jaren 2012 - 2014 druk doende geweest met de drie Decentralisaties (3D's): het overhevelen van Rijkstaken naar gemeenten die voortvloeien uit De Jeugdwet, De Participatiewet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Uit de interviews met nauw betrokken ambtenaren binnen de gemeente Harderwijk blijkt dat dit een majeure operatie is geweest, welke overigens nog veel inspanningen vraagt. Dit beeld wordt in het dossieronderzoek bevestigd.

De 3D's hebben tot andere samenwerkingsrelaties geleid, tot andere processen, tot een andere outcome en tot andere geldstromen. De veranderingen binnen het sociale domein zijn te vergelijken met de implementatie van de Omgevingswet voor de gemeenten. Er wordt voorondersteld dat de invoering van de Omgevingswet samenwerkingsrelaties, processen en middelen raakt. Omdat de invoering van de 3D's grotendeels afgerond is hebben wij aan direct betrokkenen gevraagd welke tips en trucs vanuit het traject 3 D's kunnen worden toegepast in het traject implementatie Omgevingswet. Hieronder worden de bevinden weergegeven.

Een belangrijke les is om bij veranderingen de burger intensief te betrekken door met hen in gesprek te gaan en verbinding te maken. Dat gaat verder dan uitgekristalliseerde conceptplannen voor te leggen voor inspraak. Burgers moeten zich gehoord voelen en zich kunnen verenigen met de visie en de aanpak van de verandering. Daarnaast is professionele interventie (vanuit ambtelijke organisatie) bepalend voor de kwaliteit van de relaties en verhoudingen in en met de samenleving. Het is belangrijk dat initiatieven van de burger niet klakkeloos worden overgenomen, maar de haalbaarheid op hun merites worden beoordeeld. Wees creatief in het benaderen van de burger. De niet-actieve burger is niet direct de passieve of luie burger. Deze burgers zijn misschien wel heel actief op andere gebieden, hebben een drukke baan, een gezin, bekommeren zich om de oude buurvrouw op de hoek of verrichten vrijwilligerswerk bij een club, kerk of een vereniging. Bij informatisering/digitalisering van het stelsel is het belangrijk om de vakmensen vanaf het begin bij het proces aan te laten haken en mee te laten doen/denken. Daarnaast zijn er lessen te leren uit de wijzen van werken binnen het domein Samenleving en de samenwerking met het domein Ruimte.

Ook het domein Samenleving kent veel verschillende type beleidskaders en heeft voor elke sector binnen het domein zijn eigen strategisch document. Op zich komen de meeste plannen integraal tot stand, dat wil zeggen dat ze in relatie tot andere vakdisciplines worden vormgegeven. Toch is de inhoud sterk sectoraal gekleurd.

Belangrijk is dat er nog meer dan nu samengewerkt wordt om doelen te realiseren en de schotten tussen de verschillende clusters binnen de domeinen en tussen de domeinen onderling worden weggenomen. In dat kader is het belangrijk dat er veel meer ontmoeting plaatsvindt. Belangrijke input voor de strategische documenten is de strategische raadsagenda die de gemeenteraad elke 4 jaar vaststelt. In 2010 is een belangrijk 'samenlevings-thema' daarop geplaatst met een duidelijke relatie tot de Omgevingswet nu, namelijk: Burgerschap. Letterlijk is het omschreven als 'Burgerschap als uitgangspunt van maatschappelijke sturing en fysieke inrichting'. De kern van het thema is 'denken vanuit de burger'.

Een van de strategische documenten is het Wmo beleidsplan. Dit plan is op een interactieve manier met de burgers tot stand gekomen. De opstellers waren niet zelf- of vooringenomen, maar hebben de burger echt aan het woord gelaten. De kracht van het document is de concreetheid en daardoor de werkbaarheid van het beleidsplan. Als een deel van de strategische documenten van het domein Samenleving zou opgaan in de omgevingsvisie, twijfelen de betrokken medewerkers of alle belangrijke aspecten nog wel genoeg aandacht krijgen. Er is nu geen werkwijze om het domein Samenleving op een structurele wijze bij gebiedsontwikkelingen te betrekken. Dat gebeurt nu op individuele basis. Dat komt onder andere doordat binnen het domein Samenleving projecten (planontwikkelingen) niet volgens de lijnen van projectmatig werken worden opgepakt. Het wordt wel gedaan, maar lang niet altijd. Er is ook geen toezicht op die manier van werken.

4.5 Visie op uitvoering van de Omgevingswet

De gemeente dient het collectief belang en ontleent haar bestaansrecht aan de waarde(n) die zij kan toevoegen aan de lokale samenleving. Om de belangen van de samenleving goed te begrijpen wil de gemeente zich graag in verbinding stellen met inwoners, ondernemers en bezoekers. De gemeente kan haar rol alleen vervullen als ze de nieuwe realiteit onder ogen komen: zij moet meer dan ooit anticiperen, vooruitkijken en keuzen maken in de ontwikkelingen die op haar afkomen. Dat vraagt om lef, ambitie, innovatieve kracht, de bereidheid tot samenwerking, professionaliteit en dienst verlening van het hoogste niveau. Stil zitten is geen optie, vertrouwen op rendementen uit het verleden evenmin. Dat voelt onwennig, soms ongemakkelijk en is tegelijk ook een fantastische uitdaging waar de gemeente samen voor staat.
(bron: bijlage 1 notitie Cultuuromslag gemeente Harderwijk)

De gemeente Harderwijk wil een betrouwbare partner zijn en naar haar initiatiefnemers toe uitgaan van vertrouwen. Daarbij is zij zich bewust van de risico's. Een voorwaarde voor vertrouwen zijn duidelijke spelregels vooraf. Wanneer het vertrouwen wordt beschaamd, wil zij stevig handhaven conform de Landelijke Handhavingsstrategie.
De gemeente Harderwijk streeft naar een optimaal leefklimaat voor burgers, bedrijven en organisaties, nu en in de toekomst. Zij hecht daarbij aan een evenwichtige en gelijkwaardige verhouding tussen burger-initiatiefnemer-gemeente. De gemeente Harderwijk wil in die verhouding een dienstverlenende rol vervullen en zich maximaal inspannen dit te bereiken met verantwoordelijkheid, transparantie en betrokkenheid. Verder ziet de gemeente zichzelf als *degene* die op moet komen voor het algemeen belang. Maar zij vindt dat ze daarin niet alleen moet staan. Toegewerkt gaat worden naar een situatie waarin de gemeente meer loslaat en de initiatiefnemer/burger meer verantwoordelijkheid neemt in het proces, de inhoud bepaalt en rekening houdt met het algemene belang. De gemeente Harderwijk wil consequent zijn in haar gedragingen. Dat kan door integer en professioneel te werken vanuit een open houding. Harderwijk wil goed communiceren over gemaakte keuzes.

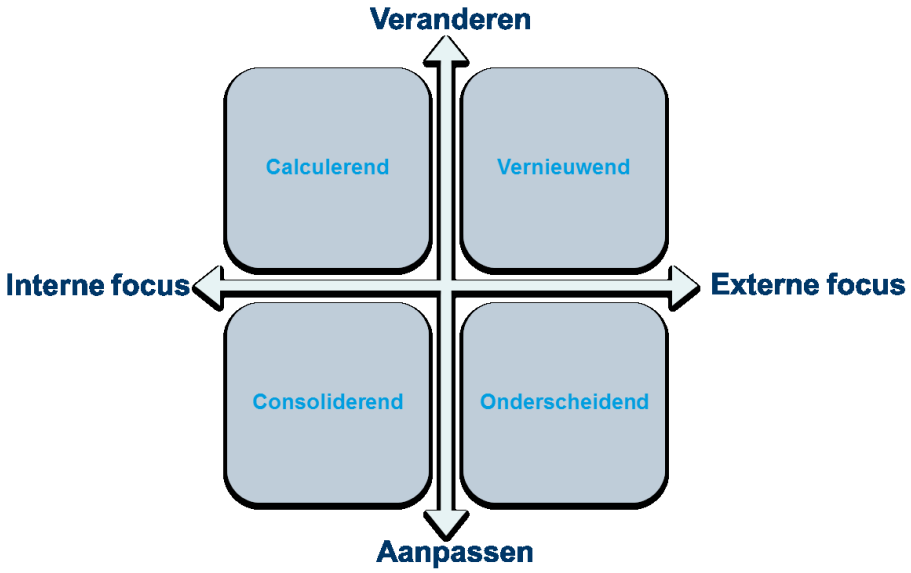
Daarbij legt de gemeente bij nieuwe ontwikkelingen vroegtijdig haar ambitie vast in beleid en wenst optimaal gebruik te maken van de beschikbare bestuurlijke afwegingsruimte. Harderwijk geeft daarbij duidelijk aan waarom zij die ruimte pakt. Bij de ontwikkeling van beleid wil zij de burger nauw betrekken en wanneer de situatie dat toelaat daarin mee laten beslissen. De gemeente Harderwijk is een voorspelbare, open en op resultaat gerichte organisatie. Zowel binnen als tussen de domeinen wordt integraal gewerkt, waarbij alle betrokken medewerkers verantwoordelijk zijn voor het integrale eindresultaat. De gemeente Harderwijk heeft een helder en gedeeld beeld van wat onder integraliteit verstaan wordt. Het bestuur maakt heldere keuzes, waarover op een transparante wijze met de burger wordt gecommuniceerd. Dat vraagt om grote betrokkenheid en de wil en mogelijkheid om elkaar te ontmoeten.

De gemeente Harderwijk spreekt aan de voorkant zo duidelijk mogelijk uit wat ze wil. Haar houding is flexibel. Zij toont lef om maatwerk te leveren wanneer de maatschappelijke baten hoog zijn, zonder daarmee het hogere doel uit het oog te verliezen. Wanneer die duidelijke lijn van de gemeente leidt tot impopulaire beslissingen dan staat de gemeente daarvoor, zeker als het lange termijn perspectief daarom vraagt. Processen wil zij zo optimaal mogelijk inrichten, om daarmee korte doorlooptijden te bewerkstelligen en kosten voor de burger te besparen. Vanuit een duidelijke visie wordt sturing gegeven aan de organisatie.

4.6 Veranderstrategie

De Omgevingswet brengt grote veranderingen met zich mee voor de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. Naast het bepalen van de visie (paragraaf 4.5) is het zaak ook de strategie van de veranderaanpak te bepalen. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging omdat ieder persoonlijk, per taakveld en ook de organisatie als geheel van nature een voorkeur voor een bepaalde aanpak heeft. Deze voorkeur is gebaseerd op (vaak onuitgesproken) vooronderstellingen, ervaringen uit een verleden en persoons- en organisatiekenmerken. Het is van belang te voorkomen dat een ingrijpend proces in de organisatie wordt gestart vanuit totaal verschillende onuitgesproken verwachtingspatronen. In de verandering breekt dat altijd op en dat leidt tot behoorlijke vertragingen. De strategiekeuze is ook van belang omdat de gekozen strategie bepalend is voor aanpak en dus de inzet van mensen, middelen en instrumenten.

De veranderstrategie zoals we die in Harderwijk hebben bepaald is gebaseerd op een door VNG ontwikkeld model. Bij de keuze van de strategie spelen de volgende aspecten een rol: In de eerste plaats speelt de vraag of men de verandering beschouwt als een (kleine) aanpassing van het bestaande dan wel als een totale verandering die zou moeten leiden tot een complete nieuwe werkelijkheid (verticale as). In de tweede plaats speelt de focus een belangrijke rol. Is die focus vooral gericht op de interne aangelegenheden (eigen beleid, regels en bedrijfsvoering) dan wel is de focus extern gericht op de maatschappelijke vraagstukken, burgers en bedrijven etc. (horizontale as). De beide assen gecombineerd leiden dan tot vier mogelijke veranderingsstrategieën, zoals hieronder weergegeven.

Vier veranderingsstrategieën, uit Eindrapportage VIVO VNG, april 2016

- Consoliderend: de gemeente gebruikt de Omgevingswet in eerste instantie alleen om de
- wettelijk noodzakelijke wijzigingen door te voeren, de veranderopgave wordt niet als groot beschouwd;
- Onderscheidend: de gemeente gebruikt de Omgevingswet om lokaal op onderdelen (lokale maatschappelijke opgaven) het verschil te maken;
- Calculerend: de gemeente gebruikt de Omgevingswet waar dit aanwijsbaar –vanuit een businesscase- voordeel oplevert en waar verandering wordt nagestreefd;

- Vernieuwend: de gemeente onderschrijft nut en noodzaak van de Omgevingswet en onderkend dat deze om een forse verandering vraagt. In deze strategie worden de mogelijkheden van de Omgevingswet maximaal benut.

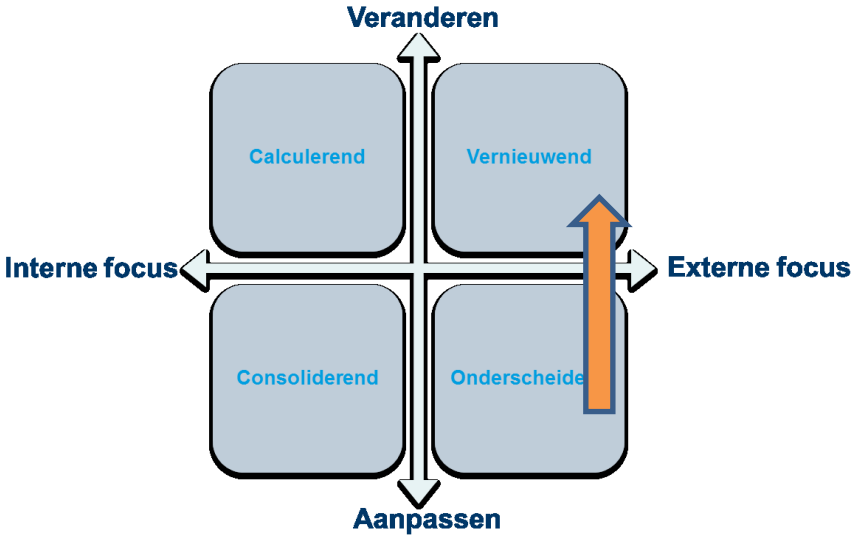
Een uitgebreidere uitleg van de vier strategieën is opgenomen in bijlage 8.2.
De veranderingsstrategieën zijn besproken op verschillende niveaus in de organisatie: ambtelijk, met het directieteam, met het College en met de Raad. Van belang bij het bepalen van de veranderingsstrategie is ook het organisatieontwikkelingstraject OO2 waar is ingezet op vier speerpunten:

- *Wij denken van buiten naar binnen.*
- *Wij zijn steeds op zoek naar onze toegevoegde waarde.*
- *Wij denken en werken in netwerken.*
- *Wij spelen flexibel in op ontwikkelingen.*

Uit de sessies om de veranderstrategie te bepalen blijkt duidelijke overeenstemming om een externe focus in de veranderstrategie te leggen. De vraag of dat een vernieuwende of onderscheidende focus moet zijn wordt verschillend beleefd. In één keer toewerken naar een vernieuwende strategie is wellicht meer dan bestuur en organisatie op dit moment aan kunnen. Bovendien treedt in 2018 een nieuwe gemeenteraad en een nieuw collega aan. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt gefaseerd uitgebouwd. Het eerste deel van het DSO is gereed bij inwerkingtreding in 2019. Vanaf 2024 kan volledig van alle voordelen van het DSO gebruik gemaakt worden.

Een fasering waarbij de gemeente vanuit een onderscheidende veranderstrategie de Omgevingswet implementeert en oefent met het nieuwe instrumentarium, waarna in de periode 2019 tot 2024 via de vernieuwende strategie het werken met de Omgevingswet verder wordt vormgegeven lijkt goed bij Harderwijk te passen. Dit sluit aan bij de stelselherziening waarbij pas in 2024 met het volledig operationeel zijn van het DSO de voordelen van de Omgevingswet volledig benut kunnen worden. De nieuwgekozen Raad heeft in 2018 de mogelijkheid om de definitieve keuze te beïnvloeden.

De gemeente Harderwijk voert de Omgevingswet in met gebruikmaking van de onderscheidende strategie en bouwt dit in de periode 2019 – 2024 verder uit met de vernieuwende strategie

Veranderstrategie Harderwijk

5 De impact van de Omgevingswet

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de impact van de Omgevingswet op verschillende terreinen die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving beschreven. Bij aanvang van het onderzoek is er vanuit gegaan dat de Omgevingswet consequenties heeft op de outcome van de gemeente, dat wat de gemeente doet om het collectieve belang te dienen. Daarvoor maakt ze visies, beleid, plannen en programma's. Daarnaast verleent ze allerlei diensten, houdt ze toezicht en handhaaft ze regels. En om dat te kunnen doen zet ze middelen, menskracht en financiën in. De vooronderstelling is dat op al die zaken de Omgevingswet invloed heeft. In dit hoofdstuk wordt de invloed beschreven. Daarvoor komen eerst de kerninstrumenten van de Omgevingswet en toezicht en handhaving aan de orde, vervolgens dienstverlening, informatievoorziening en tot slot de financiën. De impact van elk aspect wordt beschreven door eerst het huidige kader van dat aspect te beschrijven, wat de Omgevingswet daarover aangeeft en voorstaat en hoe de situatie in Harderwijk is. Tot slot zal elke beschrijving van een aspect worden afgesloten met een korte analyse: wat valt op vanuit de beschrijvingen.

5.2 Omgevingsvisie

Huidig kader
Het instrument omgevingsvisie vervangt in ieder geval vijf bestaande beleidsplannen. Dit zijn de structuurvisie (gebaseerd op de Wet ruimtelijke ordening), de natuurvisie (gebaseerd op de nieuwe Wet natuurbescherming), verkeer- en vervoerplannen (gebaseerd op de Planwet verkeer- en vervoer), waterplannen (gebaseerd op de Waterwet) en milieubeleidsplannen (gebaseerd op de Wet milieubeheer). Van deze planvormen is de structuurvisie momenteel als enige verplicht voor gemeenten. Het maken van een omgevingsvisie wordt onder de Omgevingswet verplicht voor gemeenten. Het omgevingsrecht kent overigens bij veel gemeenten, zo ook Harderwijk, meer beleidsplannen dan de hier genoemde vijf. In de navolgende beschouwing zijn ook andere beleidsplannen meegenomen. Dit omdat de Omgevingswet uit gaat van een integrale benadering van de fysieke leefomgeving en zoveel mogelijk integreren van het strategisch beleid kan bijdragen aan het verbeterdoel van vergoten van de inzichtelijkheid.

Het instrument omgevingsvisie
De omgevingsvisie is een strategisch plan van een bestuursorgaan. Het opstellen van de omgevingsvisie is verplicht voor Rijk en provincies en na het aannemen van een amendement tijdens de Tweede Kamerbehandeling ook voor gemeenten. Aan het format van de omgevingsvisie worden weinig eisen gesteld. De gemeente heeft dus een grote vrijheid in de invulling van de visie. De omgevingsvisie moet integraal zijn (alle aspecten uit de Omgevingswet moeten aan de orde komen), moet het gehele grondgebied van de gemeente bestrijken en er mag slechts één visie per bestuursorgaan zijn. De Omgevingsvisie is zelfbindend en vervangt vijf bestaande planvormen. Delen van de structuurvisie (de meer op uitvoering gerichte onderdelen) kunnen overigens beschouwd worden als programma. Het vaststellen van thematische structuurvisies is onder de Omgevingswet niet meer mogelijk. De omgevingsvisie zoals deze in de Omgevingswet is opgenomen omvat uitsluitend de fysieke leefomgeving. Een gemeente kan echter de keuze maken om de scope van de omgevingsvisie te verbreden en bijvoorbeeld de leefomgevingsaspecten uit het sociale domein mee te nemen. De Invoeringswet Omgevingswet geeft aan dat gemeenten tot vijf jaar na inwerkingtreden van de wet de tijd krijgen om een omgevingsvisie op te stellen.

Situatie Harderwijk
De gemeente Harderwijk beschikt over een groot aantal (strategische) beleidsvisies en plannen. Een volledig overzicht van het vigerende beleid is opgenomen in bijlage 8.3. In de bijlage is per beleidsplan aangegeven in welk kerninstrument onder de Omgevingswet het plan op basis van een eerste analyse zal landen. In deze paragraaf worden alleen de grote lijnen besproken. Opgemerkt moet worden dat in sommige gevallen een beleidsplan bijvoorbeeld deels in de Omgevingsvisie zal landen en deels als programma zal worden opgenomen. Een voorbeeld hiervan is het Integraal beheerplan openbare ruimte. Dit zal onder de Omgevingswet grotendeels de status van programma hebben.

Hoofdstuk 2 van het beheerplan waarin de visie op het beheer van de openbare ruimte wordt weergegeven zal echter net als sommige onderdelen van hoofdstuk 1 meer thuishoren in de omgevingsvisie. De gemeente Harderwijk beschikt over een Structuurvisie Harderwijk 2031 (voorheen structuurplan) op grond van de Wet ruimtelijke ordening. Bij de totstandkoming van de structuurvisie is ook het Domein Samenleving betrokken geweest. Voorafgaand aan het opstellen van de structuurvisie is de Stadsvisie Harderwijk 2031 vastgesteld. De Stadsvisie Harderwijk 2031 is opgesteld om voor Harderwijk en Hierden een ontwikkelingsrichting te hebben op het gebied van voorzieningen, werkgelegenheid, woonklimaat en bereikbaarheid. Het gaat om een integrale visie die het ruimtelijk, economisch en sociaal beleid met elkaar verbindt. Bij de totstandkoming van de Stadsvisie is participatie toegepast. Burgers en ondernemers hebben hun mening gegeven, experts zijn geraadpleegd, met raadscommissies is van gedachten gewisseld en medewerkers van de gemeentelijke organisatie hebben een bijdrage geleverd. De structuurvisie bestaat uit een deel A (strategisch beleid) en deel B (uitvoeringsparagraaf die jaarlijks gewijzigd kan worden). De gemeente beschikt daarnaast over enkele thematische structuurvisies.

De gemeente Harderwijk beschikt (nog) niet over een specifieke visie op natuur. Wel is in 2007 het Handboek Harderwijks Groen vastgesteld. De gemeente beschikt over een Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2010 – 2015 en een Mobiliteitsvisie 2030. Het laatste document betreft een uitwerking van de Structuurvisie. De gemeente beschikt over een milieubeleidsplan 2009 – 2012 dat voor onbepaalde tijd is verlengd (waarbij wetswijzigingen zijn doorgevoerd). Ook is op 18 april 2013 de Routekaart naar een klimaatneutraal Harderwijk door de gemeenteraad vastgesteld, met het doel om te komen tot een klimaatneutraal Harderwijk. De gemeente beschikt over een in samenwerking met het Waterschap vastgesteld Waterplan Harderwijk 2013 – 2018. In het waterplan wordt de visie en het beleid op het gebied van stedelijk waterbeheer in de gemeente verwoord.

Analyse
De gemeente beschikt over een groot aantal verschillende beleidsvisies. Uit de interviews met medewerkers volgt dat de aansluiting tussen het strategisch beleid en het tactische niveau niet altijd voldoende geborgd is. Het ‘haakje’ vanuit de strategie om het tactische en operationele niveau aan op te hangen ontbreekt. Bij het maken van nieuw strategisch beleid (de omgevingsvisie) is het zaak alle betrokken beleidsvelden voldoende te laten meedenken. Circa 14 beleidsvisies zullen (grotendeels) opgaan in de omgevingsvisie. Een deel van het (uitvoerend) beleid zal naar verwachting als beleidsregel in het omgevingsplan gaan landen. Harderwijk beschikt over de nodige beleidsvisies. Een belangrijk signaal daarbij vanuit de impactanalyse is dat ontwikkeling van beleid vaak ad hoc plaatsvindt wanneer knelpunten optreden en niet op basis van de beleidscyclus.

De uitdaging voor de komende jaren ligt vooral in het aansluiten op de beleidscyclus om vervolgens te komen tot een integraal opgestelde omgevingsvisie. De structuurvisie is hiervoor een goede opstap. De omgevingsvisie zal integraal, in samenwerking tussen de verschillende betrokken beleidsvelden tot stand moeten komen. Belangrijke keuze daarbij is wie het traject voor de omgevingsvisie gaat begeleiden: is dat een medewerker uit één van de beleidsvelden of een verbinder die boven de vakgebieden staat en vooral het proces begeleid en de aangeleverde teksten redigeert. Gelet op de looptijd van het huidige beleid lijkt het opstarten van een omgevingsvisie kort na de installatie van de nieuwe Raad een logisch moment (medio 2018). Tot die tijd ontwikkelt de gemeente bij voorkeur geen nieuw sectoraal beleid meer. Bij beleid dat wel ontwikkeld wordt, neemt de gemeente de komst van de Omgevingswet mee zodat eventuele nieuw sectoraal beleid beleidsneutraal in de omgevingsvisie wordt opgenomen. Een herziening van de woonvisie loopt wel. Van het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan en het Milieubeleidsplan is de looptijd voorbij. Het milieubeleidsplan is voor onbepaalde tijd verlengd. Een directe noodzaak om in 2017 deze beide documenten te herzien is er niet.

Vooruitlopend op de start van het opstellen van een nieuwe omgevingsvisie is het wel verstandig om vanuit de sectorale beleidsvisies op korte termijn te starten met een inventarisatie van de belangrijkste thema's. Dit kan leiden tot een 'agenda' met thema's en belangrijkste beleidsdoelen die met de omgevingsvisie worden nagestreefd. De 'agenda' kan een bruikbaar instrument vormen om mee te geven aan de politiek als overdrachtsdocument van het huidige College bij de vorming van een nieuw College in 2018. De omgevingsvisie is een document dat door de Raad vastgesteld wordt. Dit geeft de Raad de mogelijkheid om de grote lijnen van het beleid voor de fysieke leefomgeving vast te leggen en strategische doelstellingen voor de gemeente in de komende jaren vast te leggen. Omdat de uitwerking in programma's een bevoegdheid is van het College is het zaak om bij de vaststelling van de omgevingsvisie ook de taakverdeling en de verwachtingen tussen Raad en College goed af te stemmen.

5.3 Programma's

Huidig kader
In de huidige situatie zijn concrete maatregelen, die in de toekomst in plannen en programma's worden ondergebracht, opgenomen in de uitvoeringsparagrafen van strategische plannen. De Programmatische aanpak stikstof (PAS) en het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit zijn voorbeelden van programma's zoals ze in de huidige situatie al bestaan.

Programma's en de Omgevingswet
In het programma worden de beleidsvoornemens en maatregelen opgenomen zoals die nu voorkomen in uitvoeringsparagrafen van strategische plannen, structuurvisies voor aspecten of deelgebieden en in plannen en programma´s die volgen uit Europees recht. Programma's vervullen een belangrijke rol in het operationaliseren van beleidsdoelen. Programma´s zijn zoveel mogelijk vormvrij en binden slechts de bestuursorganen die ze vaststellen. Ze bevatten net als de huidige structuurvisies geen normatieve uitspraken die juridisch bindend zijn voor andere bestuursorganen, bedrijven of burgers. Interbestuurlijke binding kan wel worden bereikt wanneer bestuursorganen een programma in gezamenlijkheid opstellen en vastleggen. Een programma is in ieder geval verplicht bij (dreigende) overschrijding van normen of Europese verplichtingen, of als Europese richtlijnen een plan of programma vereisen. Veel programma´s hebben in eerste aanleg een sectoraal karakter in aansluiting op sectorale normen en Europese richtlijnen.

Situatie Harderwijk
Harderwijk kent op dit moment niet veel specifieke programma's. Alleen in het Groenplan en het Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan zijn uitvoeringsprogramma's opgenomen. Daarnaast bestaat er een aantal documenten die in de toekomst wellicht een programma kunnen zijn zoals de Energieke Stad en de Havenvisie.

Analyse
De gemeente Harderwijk werkt tot dusver weinig tot niet met het instrument programma. Wel is een aantal documenten aanwezig dat in de toekomst als programma volgens de Omgevingswet aangeduid en uitgewerkt kan worden. Ook zullen delen van de 14 beleidsvisies opgaan in een programma. De Omgevingswet geeft de mogelijkheid om in plaats van meerdere programma's zoveel mogelijk de uitwerking van de doelen uit de omgevingsvisie op te nemen in een integraal programma. Zowel bestuurlijk (afstemming tussen Raad en College) als ambtelijk (hoe richt de organisatie het proces in van het bewaken van de integraliteit en afstemming tussen de (sectorale) programmadoelen) moet verder worden verkend hoe dit met de nodige samenhang kan worden ingericht. Uiteindelijk zal een keuze moeten worden gemaakt of en welke programma's onder de Omgevingswet worden vorm gegeven.

5.4 Omgevingsplan

Huidig kader
Verschillende wetten schrijven voor dat de gemeente plannen en verordeningen kunnen of moeten maken binnen het domein van de fysieke leefomgeving. Zo stelt artikel 3.1 Wro 'De gemeenteraad stelt voor het gehele grondgebied van de gemeente een of meer bestemmingsplannen vast, waarbij ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening de bestemming van de in het plan begrepen grond wordt aangewezen en met het oog op die bestemming regels worden gegeven.' In artikel 3.1 lid 2 staat ook dat elke 10 jaar een bestemmingsplan moet worden herzien. Het is de bedoeling dat bij elke herziening een zoekproces start om alle belangen te leren kennen en integraal af te wegen en keuzes te maken hoe en waar functies duurzaam tot hun recht komen (optimale ruimtegebruik).

Gemeenten hebben, al dan niet verplicht gesteld door de wet, een groot aantal verordening binnen het domein van de fysieke leefomgeving. Daarbij kan gedacht worden aan monumentenverordeningen, kapverordeningen, Algemene Plaatselijke Verordening, etc. Velen daarvan zijn gebaseerd op artikel 149 van de Gemeentewet, maar verordeningen kunnen ook op specifieke wetten (bijvoorbeeld Woningwet) zijn gebaseerd.

Het instrument omgevingsplan in de Omgevingswet
Op grond van de Omgevingswet moet elke gemeente één gebiedsdekkend plan voor de leefomgeving maken. In het Omgevingsplan worden de bestemmingsplannen, een groot aantal gemeentelijke verordeningen en beleidsregels, waaronder die voor welstand, en een deel van de regelgeving voor milieubelastende activiteiten geïntegreerd.

Omdat alle plannen digitaal moeten zijn is het mogelijk een gebiedsdekkend plan te maken waar alle regels op het terrein van de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd. Zo zullen daarin onder andere worden opgenomen locatie gebonden regels en vergunningvereisten zoals die nu voorkomen in de algemene plaatselijke verordening, bomenverordening, monumentenverordening of reclameverordening. Hierdoor ontstaat een inzichtelijk, eenduidig en transparant set van regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Voor burgers en bedrijven is een groot voordeel dat zij slechts te maken krijgen met één omgevingsplan (of verordening in geval van provincie of waterschap) per bestuurs-

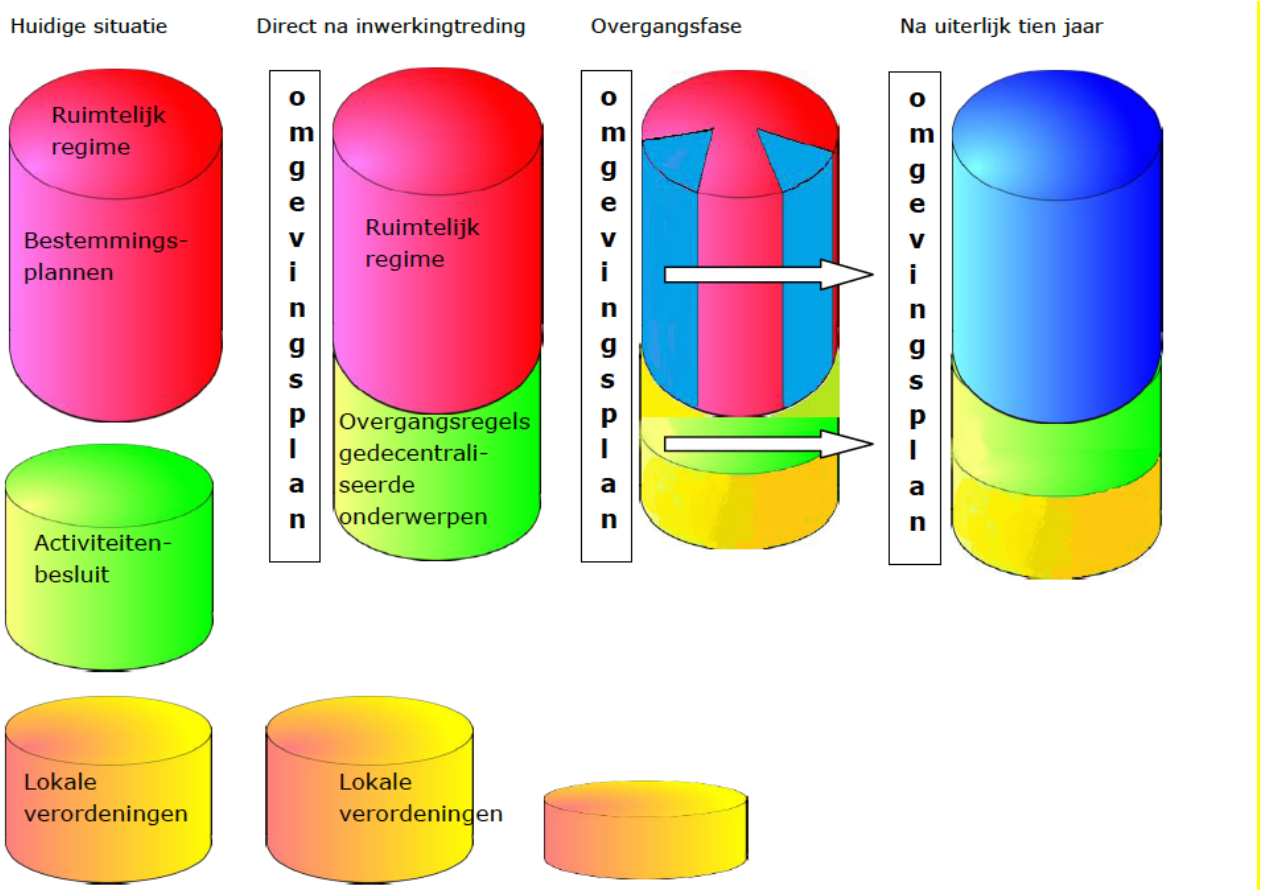
laag, die op termijn online eenvoudig toegankelijk wordt (naar voorbeeld van www.ruimtelijkeplannen.nl).

Onderdelen van het omgevingsplan kunnen ook voor een deelgebied worden herzien, zodat flexibiliteit voor het bestuur behouden blijft. Het herzien van een omgevingsplan heeft een permanent karakter. De wet legt de verplichting op om het Omgevingsplan eens in de 5 jaar aan te passen als er een omgevingsvergunning is afgegeven die blijvend inbreuk maakt op het Omgevingsplan. De verwachting is dat met grote regelmaat een dergelijke vergunning wordt afgegeven en daarmee een continue inspanning noodzakelijk is om het plan actueel te houden. Die wens om het Omgevingsplan continue, of in ieder geval met grote regelmaat te actualiseren zou ook kunnen ontstaan doordat er in de loop van de tijd veel meldingen worden ingediend die invloed hebben op de fysieke leefomgeving.

Gemeenten, en zo ook de gemeente Harderwijk, hebben nu vaak tientallen bestemmingsplannen of beheersverordeningen. Deze verschillen inhoudelijke in bijvoorbeeld gehanteerde begrippen of formuleringen, terwijl de intentie is om hetzelfde te regelen. Vaak heeft dat te maken met het moment van totstandkoming van het plan of de betrokkenheid van verschillende adviesbureaus. De overgang van bestemmingsplannen (inclusief beheersverordeningen) en lokale verordeningen naar samenhangende omgevingsplannen met alle regels over de fysieke leefomgeving is daarom een forse opgave. Tijdens de overgangsfase zullen de gemeenten de tijd hebben om hun bestemmingsplannen en verordeningen volledig om te bouwen naar een omgevingsplan dat voldoet aan alle eisen van de Omgevingswet en de bijbehorende uitvoeringsregelgeving. Gedacht wordt aan een periode van maximaal tien jaar, aansluitend bij de actualisatietermijn voor bestemmingsplannen en beheersverordeningen op grond van de Wro.

Overigens is in die periode ook een ombouw nodig voor de locaties waar – zonder de Omgevingswet – gekozen had kunnen worden voor het verlengen van het bestemmingsplan of de beheersverordening.

Aanpak tijdens de overgangsfase
Tijdens de overgangsfase zal de gemeente voor elke locatie binnen haar grondgebied het omgevingsplan moeten wijzigen. Dit gaat geleidelijk, al mag deze fase niet te lang duren en ten hoogste tien jaar omvatten. Stap voor stap, zoals hieronder aangegeven en toegelicht ‘groeit’ een gemeente toe naar één Omgevingsplan voor de gehele gemeente.

Overgang naar Omgevingsplan

Situatie Harderwijk

RO-beleid

Het RO-beleid komt sectoraal tot stand. Het team waar ruimtelijke ordening onder valt is verantwoordelijk voor situaties waarin afwijkingen van het bestemmingsplan en/of waar een herziening van het bestemmingsplan voor nodig is. Er zijn op dit moment 16 WRO bestemmingsplannen. Dit betreft overwegend reststrookjes of infrastructuur. De gemeente is opgedeeld in grofweg 15 grote gebieden (meestal wijken), waarvoor elk een actueel bestemmingsplan geldt. De oudste van deze plannen zijn in 2008 vastgesteld. Op al deze plannen gelden inmiddels ca. 25 partiële herzieningen. Voor de ontwikkelingsgebieden (Waterfront, Harderweide) gelden diverse plannen. Voor de komende twee jaar staan in ieder geval de volgende grotere, integrale herzieningen op stapel: Frankrijk – Walstein,

Zuidelijk Stadsrand en Lorentz III. De plannen verschillen in opzet en systematiek van elkaar. Een harmonisatieslag daarop is gewenst.

Gelet op het aantal vastgestelde plannen per jaar (de outcome is over de afgelopen drie jaar gemiddeld acht plannen per jaar) en het aantal beschikbare ambtelijke uren kan worden aangenomen dat in Harderwijk een gemiddeld plan ongeveer 325 uur aan ambtelijke inzet vraagt. Er worden overigens maar beperkt uren geschreven. Daardoor is er geen inzicht in hoeveel uren inzet per fase van het bestemmingsplanproces wordt gepleegd. Dit betekent dat het begeleiden van een bestemmingsplanproces bij een uurtarief van € 90 ongeveer € 30.000 bedraagt**.** Daar staat een gemiddeld legesbedrag van ca. 9.000 per jaar tegenover*). Bij alle plannen/projecten waarvoor een herziening bestemmingsplan nodig is worden anterieure overeenkomsten afgesloten waarin plankosten in rekening worden gebracht, gebaseerd op de bedragen uit de legesverording. Dit is niet kostendekkend. Gemeten over de afgelopen twee jaar is gebleken dat de gemiddelde doorlooptijd van een bestemmingsplanproces 24 maanden is. Er is daarbij gemeten vanaf het eerste moment (principe besluit, projectplan etc.) tot en met de vaststelling. Het gaat hier om een gemiddelde. Individuele bestemmingsplanprocessen verschillen van een half jaar tot enkele jaren.

Verordeningen
De gemeente Harderwijk kent in ieder geval 40 verordeningen en beleidsregels die betrekking hebben op de fysieke Leefomgeving. Een groot aantal is daarop direct te herkennen zoals beleidsregels met betrekking tot verkeer en vervoer, parkeren, monumenten, kappen van bomen, groenbeheer, bed en breakfast, terrassen, evenementen, etc. Daarnaast is er een aantal beleidsregels die vooral vallen binnen het Domein Samenleving, maar die een duidelijke impact hebben op de fysieke Leefomgeving. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld sportaccomodatiebeleid, onderwijshuisvestingsbeleid. Een overzicht van plannen en regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving is weergegeven in bijlage 8.3. Een van de belangrijkste verordening in deze is de APV. De APV van Harderwijk volgt nauwgezet de standaard van de VNG en is overeenkomstig in 2014 voor het laatst aangepast. Een nieuwe aanpassing staat op stapel. Dat gaat o.a. over het exploitatiestelsel en de exploitatievergunning voor ondernemers. Deze aanpassing wordt breed met stakeholders opgepakt. De meeste van de bovengenoemde beleidsregels en verordeningen zijn helder en goed belegd in de organisatie en kennen een eigenaar, zoals het Gemeentelijke Verkeers- en vervoersplan, de kapverordening en de monumentenverordening. Voor een aantal is dat minder helder, zoals het beleid bed en breakfast, fietsenstalling, gebruik tweede woning, reclamemasten, etc. Dat geldt ook voor een aantal heel specifieke beleidsregels zoals bijvoorbeeld ‘het parkeren van grote voertuigen aan de Daltonstraat’. De kennis van de verschillende aspecten zit verspreid in de organisatie.

5.5 Vergunningverlening en algemene rijksregels

Huidig kader
Het instrument omgevingsvergunning bestaat sinds 2010 en is voortgekomen uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Naast de Wabo zijn onder andere de Wet milieubeheer, de Woningwet en gemeentelijke verordeningen (APV) van toepassing. Algemene regels zijn ook bekend, onder andere via het Bouwbesluit en het Activiteitenbesluit en vanuit lokale verordeningen.

Vanuit het taakveld milieu is de tendens naar minder vergunningen en meer algemene regels al geruime tijd bekend. Opgemerkt moet worden dat het taakveld vergunningverlening evenals toezicht en handhaving momenteel sterk in beweging is. Naast de Omgevingswet spelen een nieuw wettelijk stelsel van kwaliteitsborging in de bouw en de Wet VTH-taken (kwaliteitscriteria). De Wet kwaliteits-

borging voor het bouwen is recent door de minister ingediend bij de Tweede Kamer. De Wet VTH-taken is per 1 april 2016 in werking getreden en de uitvoeringsregelgeving onder de Wet VTH-taken zal naar verwachting op korte termijn volgen. Via de Invoeringswet wordt de Wet VTH-taken ingebouwd in de Omgevingswet.

Vergunningverlening en de Omgevingswet
Uitgangspunt van de Omgevingswet is zoveel mogelijk te volstaan met het stellen van algemene rijksregels, waardoor voor de initiatiefnemer van een activiteit geen voorafgaande toestemming is vereist. Hiermee wordt de lastendruk beperkt.

Wanneer de potentiële impact van een activiteit op de fysieke leefomgeving groot is en de specifieke situatie bij het beoordelen van deze gevolgen een rol speelt, is echter toch een beoordeling vooraf door een bestuursorgaan noodzakelijk over de toelaatbaarheid van de activiteit. In dat geval is voor de activiteit op grond van de Omgevingswet een omgevingsvergunning vereist. De omgevingsvergunning integreert en harmoniseert de vergunningverlening voor bestaande vergunningplichtige activiteiten uit de domeinen bouw, milieu, cultuurhistorie en ruimtelijke ordening met de watervergunning uit de Waterwet, de ontgrondingenvergunning uit de Ontgrondingenwet, de vergunningen of ontheffingen op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Spoorwegwet (artikel 19), het wetsvoorstel voor de Wet lokaal spoor (artikel 12) en de Wet luchtvaart (artikel 8.12) en de vergunning voor archeologische rijksmonumenten uit de Monumentenwet 1988 (artikel 11). Ook wordt een deel van de vergunningplichtige activiteiten over beschermde gebieden en soorten geïntegreerd, zoals thans al in geïntegreerde vorm opgenomen in de Wabo en de Wet natuurbescherming.

Tot slot wordt een aantal vergunningenstelsels uit lokale verordeningen in de omgevingsvergunning ingevoegd, vergelijkbaar met de wijze waarop dit nu onder de Wabo is geregeld. Het wetsvoorstel bevat geen andere activiteiten dan thans al het geval is in de diverse te integreren wetten. Het uitgangspunt van de Omgevingswet is, net als van de Wabo, dat een initiatiefnemer zelf bepaalt voor welke activiteiten hij wanneer een vergunning aanvraagt. Daarbij kan de aanvrager voor meerdere vergunningplichtige activiteiten tegelijk één aanvraag indienen of dit los en gespreid in de tijd doen. Met het vereiste van onlosmakelijke samenhang beperkt de Wabo in artikel 2.7, eerste lid, de aanvrager gedeeltelijk in deze flexibiliteit. Voor zogeheten onlosmakelijke activiteiten geldt onder de Wabo dat deze tegelijk in één aanvraag moeten worden aangevraagd. Onder de Wabo wordt het werken met het vereiste van onlosmakelijke samenhang echter niet altijd eenvoudig gevonden. Met regelmaat komt in de rechtspraak dan ook de vraag aan de orde in hoeverre activiteiten wel of niet onlosmakelijk zijn. De geboden faseringsregeling is bovendien procedureel complex en beperkt alsnog de vrijheid van de aanvrager om een vergunning voor onlosmakelijke activiteiten in meer dan twee fasen te verkrijgen.
Daarom werd, ondanks de faseringsregeling, een gebrek aan flexibiliteit ervaren. Deels wordt hieraan tegemoetgekomen met een wijziging van de Wabo waarmee de mogelijkheid wordt geboden om de omgevingsvergunning voor een afwijking van het bestemmingsplan los en vooruitlopend op een bouwactiviteit te kunnen aanvragen. Nu met de Omgevingswet meer vergunningplichtige activiteiten aan het stelsel van de omgevingsvergunning worden toegevoegd, wordt het aantal combinaties van onlosmakelijke activiteiten dat zich kan voordoen alleen maar groter. Hierdoor zou de regeling bewerkelijker worden, de flexibiliteit minder en de praktische toepassing ingewikkelder. Vandaar dat het vereiste van onlosmakelijk samenhang niet wordt overgenomen in de Omgevingswet.

Een andere dimensie aan vergunningverlening onder de Omgevingswet is dat gemeenten de mogelijkheid krijgen om in het omgevingsplan zelf vergunningplichten in het leven te roepen. De grondslag hiervoor zal via de Invoeringswet Omgevingswet in de Omgevingswet worden opgenomen. De ge-

meente kan hiermee zelf bepalen of voor een bepaalde activiteit een vergunning nodig is. Eveneens in de Invoeringswet zal geregeld worden dat de vergunningplicht voor bouwactiviteiten gesplitst worden in een vergunning met het oog op technische regels voor een bouwwerk en een vergunning met het oog op de regels van het omgevingsplan.

Situatie Harderwijk
De gemeente Harderwijk heeft de taken ten aanzien van vergunningverlening en algemene regels grotendeels ondergebracht in het domein Ruimte. APV-vergunningverlening is ondergebracht bij Samenleving. De gemeentelijke vergunningverleners beschikken allen over minimaal HBO werk- en denkniveau. De milieuvergunningverlening ligt bij de Omgevingsdienst Noord-Veluwe (ODNV). De samenwerking met de ODNV wordt door beide partijen als goed ervaren. De ODNV heeft geen opdracht en daarmee geen uren om zich voor te bereiden op de Omgevingswet. ODNV moet opdracht en budget krijgen om zich op de Omgevingswet voor te bereiden en ook mee te denken in het implementatieproces binnen de gemeente.

De feitelijke proceduretermijnen bij vergunningverlening zijn niet inzichtelijk te maken. Wel is te achterhalen binnen welke termijnen de vergunningen in de afgelopen jaren zijn verleend. De cijfers die dit oplevert zeggen echter weinig over de mate waarin termijnen worden gehaald. In deze cijfers zijn namelijk zowel de reguliere als uitgebreide procedure opgenomen. Daarnaast blijkt hieruit niet welke termijnen verdaagd zijn en hoe lang de opschortende termijn(en) tijdens de procedure zijn geweest. De gemeente zet de laatste jaren vooral in op het proces van vooroverleg voorafgaand aan een formele aanvraag. De ervaring is dat bij aanvragen waarbij vooroverleg is gepleegd de doorlooptijden korter zijn. Verder is de ervaring dat aanvragers hun aanvraag zo minimaal mogelijk indienen en vervolgens afwachten met welk aanvullingsverzoek de gemeente komt. In veel gevallen is het nodig om aanvullende gegevens te vragen. Het algemene beeld is dat de wettelijke termijnen worden gehaald. Als de doorlooptijden lang zijn is daar een oorzaak voor aan te wijzen, die veelal buiten de gemeente ligt.

De ODNV handelt 80% van de vergunningprocedures binnen de wettelijke termijn af. In geval van een omgevingsvergunning beperkte milieutoets gaat het zelfs om 86% van de gevallen die binnen de termijn worden afgehandeld. Opgemerkt moet worden dat het hier de adviezen van de ODNV betreft welke binnen de termijn plaatsvinden. De afhandeling van de procedure vindt plaats door de gemeente. Naast de afhandeling van het milieudeel van omgevingsvergunningen adviseert de ODNV ook als het gaat om milieuaspecten (bodem, geluid) bij het verlenen van de overige omgevingsvergunningen. De wens om te versnellen zit meer op de RO procedures en minder op vergunningen.

Analyse
De gemeentelijke vergunningverlening voor het domein fysieke leefomgeving is al volledig ondergebracht in het Domein Ruimte. Uitzonderingen hierop zijn het onderdeel APV/bijzondere wetten dat bij Samenleving is ondergebracht en vergunningen met betrekking tot riool, inrit, kap en telecom die bij Stadsbedrijf zijn ondergebracht. Dat geeft korte lijnen en goede mogelijkheden om de vergunningverlening integraal op te pakken. Ook de afstemming met de ODNV verloopt goed. Aandachtspunt in het kader van vergunningverlening is dat de termijnen waarbinnen vergunningen worden verleend onvoldoende inzichtelijk zijn (doorlooptijd vs. wettelijke termijnen). Het verdient aanbeveling dit nader te verkennen, mede omdat onder de Omgevingswet weliswaar minder vergunningen verleend hoeven worden, maar wel vaker de reguliere in plaats van de uitgebreide procedure op basis van de Algemene wet bestuursrecht zal gelden. Ook de afstemming met het waterschap (in geval van samenloop met omgevingsvergunning voor water) en externe adviseurs zoals de brandweer, GGD

(nieuw als partner vanwege de raakvlakken fysieke leefomgeving en gezondheid en de weigeringsgrond vanwege gezondheidsrisico's die met de Omgevingswet wordt geïntroduceerd) en de externe constructeur vragen om aandacht. In de op te stellen omgevingsvisie en vervolgens in het omgevingsplan zal de gemeente moeten bepalen hoe zij om wil gaan met de mogelijkheid van binnenplanse vergunningplichten in het omgevingsplan. Dit hangt samen met de vraag in hoeverre in het omgevingsplan met open normen gewerkt gaat worden.

5.6 Toezicht en handhaving

Huidig kader
Voor toezicht en handhaving geldt hetzelfde kader als voor vergunningverlening en algemene regels. Zie hiervoor paragraaf 5.5.

Toezicht en handhaving en de Omgevingswet
Het hoofdstuk handhaving van de Omgevingswet (18) is grotendeels ontleend aan de huidige bepalingen over handhaving in de Wabo. In hoofdstuk 18 zal bij de invoering van de wet ook de wet VTH-taken (kwaliteitscriteria) een plek krijgen. De Wet VTH-taken betreft een wijziging van de Wabo die in april 2016 in werking is getreden. Naast de Wet VTH taken speelt nog de mogelijke privatisering van kwaliteitsborging.
De memorie van toelichting bij hoofdstuk 18 meldt ten aanzien van private borging van regelnaleving dat dit in combinatie met daarop afgestemd overheidstoezicht kunnen worden ingezet waar dit mogelijk en verantwoord is. De Omgevingswet maakt het vanwege minder vergunningen en meer algemene regels noodzakelijk na te denken over handhaving en de manier waarop de gemeente toezicht en handhaving vormgeeft.

Situatie Harderwijk
De gemeente beschikt over een in 2014 vastgesteld handhavingsbeleid dat een looptijd heeft tot en met 2018. Het handhavingsbeleid heeft de titel 'Vertrouwen waar het kan, handhaven waar het moet'. De uitgangspunten van het handhavingsbeleid sluiten goed aan bij het gedachtegoed achter de Omgevingswet. Met name gaat het dan om de volgende uitgangspunten:

- De gemeentelijke organisatie wil een professionele handhavingsorganisatie zijn met goed opgeleide medewerkers die een eenduidige werkwijze hebben. De nadruk ligt op preventie, gedragsbeïnvloeding en *het neerleggen van verantwoordelijkheden waar deze horen te liggen*.
- *De medewerkers stellen zich actief op* door te vertellen welke regels er zijn en welk doel deze regels hebben.
- Wij gaan ervan uit dat inwoners eerst elkaar op hun gedrag aanspreken en dat ondernemers open communiceren over hun bedrijfsvoering. *Ieder kent en neemt zijn verantwoordelijkheid.*
- Er is *vertrouwen in elkaar* en goed naleefgedrag leidt tot verminderd toezicht. *Bij het schaden van dit vertrouwen treedt de gemeente daadkrachtig op*.
- Toezicht, controle en handhaving is geen doel maar een middel om onze bestuursrechtelijke verantwoordelijkheid te nemen: '*Vertrouwen waar het kan, handhaven waar het moet*.'

Toezicht en handhaving is ondergebracht bij de ODNV voor wat betreft de milieutaken. De overige toezichts- en handhavingstaken voor de fysieke leefomgeving zijn ondergebracht bij het domein Ruimte, Bijzondere wetten en het toezicht op de openbare ruimte bij BOA's. Aandachtspunt is dat bij het toezicht (muv het milieudomein, bouwen en gebruik) sprake is van een piepsysteem waarbij uitsluitend op basis van klachten of verzoeken van collega's toezicht plaatsvindt. Dit laatste is ondergebracht bij het team stadstoezicht van het Stadsbedrijf. Vanuit het domein Ruimte ligt het toezicht accent op bouwen en gebruik (bestemmingsplannen). Handhaving van de APV is onderge-

bracht bij stadstoezicht. De diverse gemeentelijke toezichthouders, ODNV, brandweer en politie hebben een structureel wekelijks overleg. De samenwerking wordt als goed ervaren, men weet elkaar snel te vinden indien nodig. De toezichthouders functioneren op HBO, respectievelijk MBO+ niveau. De beleidsmedewerkers en juridisch medewerkers allen minimaal op HBO-niveau. De bij de gemeente achtergebleven taken voldoen alleen door samenwerking met andere partijen aan de kwaliteitscriteria. De gemeente zit hier wat afwachtend in vanwege de relatie met het wetsvoorstel kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB). De gevolgen van het wetsvoorstel WKB zijn nog slechts globaal in beeld gebracht. De gemeente maakt gebruik van BWT4All en Corsa en verder wordt gewerkt met excel en een mapstructuur binnen Windows Verkenner.

Analyse
Uitgangspunt van de Omgevingswet is om zoveel mogelijk algemene regels te stellen waardoor het aanvragen en verlenen van omgevingsvergunningen minder vaak nodig is. Ook het aantal gevallen waarin een melding ingediend moet worden zal mogelijk afnemen. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop toezicht en handhaving door de gemeente en de ODNV wordt uitgevoerd. Meer algemene regels vraagt wel meer van de toezichthouders/handhavers dan de situatie met meer vergunningen. Met name zal de toezichthouder in staat moeten zijn om de invulling door de initiatiefnemer van doelvoorschriften te beoordelen. Bereikt de initiatiefnemer/ondernemer met de ingezette middelen het beoogde doel?

Daarnaast is de verwachting dat toezicht integraler zal worden. Aandacht is nodig voor de handhaafbaarheid van de breed gestelde regels. Dit betekent dat de toezichthouder integraler moet kunnen werken en denken. De toezichthouder dient voldoende kennis van de vakgebieden binnen de fysieke leefomgeving te hebben. Daarnaast dient hij/zij competenties te hebben die passen bij een andere wijze van werken die de Omgevingswet met zich meebrengt. Samengevat stelt een goede uitvoering van de Omgevingswet andere en zwaardere eisen aan de toezichthouder en vraagt de wet deels om andere competenties. Er treedt een verschuiving op van vergunningverlening naar toezicht en handhaving. Dit leidt zeker tot een verschuiving van vergunningverlening naar enerzijds de planvorming (het omgevingsplan) en anderzijds toezicht en handhaving. Op basis van de nu beschikbare informatie is nog niet te duiden wat de exacte verschuiving zal zijn en of aanpassing van de beschikbare capaciteit noodzakelijk zal zijn.
De private bouwplantoetsing en meer algemene regels leiden ertoe dat de gemeente minder gegevens ontvangt bij bouwplannen en vestiging van bedrijven. Wil de gemeente dit wel goed in beeld houden, vanwege de borging van een gezonde en veilige leefomgeving, maar ook vanwege zaken als OZB en BAG dan zal een andere wijze van toezicht ingezet moeten worden. Daarbij kan gedacht worden aan een meer gebieds/wijkgerichte of themagewijze manier van werken. Integraal en/of meer gebiedsgericht werken gebeurt in Harderwijk momenteel nog beperkt. Tenslotte moet voor het hele domein voldaan worden aan de kwaliteitscriteria op basis van de Wet VTH-taken.

5.7 Dienstverlening

Huidig kader
Het belangrijkste doel van overheidscommunicatie is te voldoen aan het recht van de burger op informatie van de overheid. Dit recht ligt vast in de Grondwet en de Wet Openbaarheid van Bestuur. De overheid moet deze informatie actief openbaar maken. Ook hebben burgers recht op communicatie door en met de overheid. Burgers kunnen informatie vragen van de overheid, meedenken, hun mening geven of een klacht uiten. Het is belangrijk dat zij de overheid eenvoudig kunnen benaderen voor informatie. Dit betekent dat de overheid informatie geeft over de werking van de overheid en de

besluitvormingsprocessen, nieuw beleid aankondigt en uitlegt en burgers betrekt in verschillende fasen van het proces van beleidsvorming. De Algemene wet bestuursrecht stelt kaders hoe een besluit moet worden voorbereid, hoe het moet worden bekendgemaakt en binnen welke termijnen besluiten moeten worden genomen.

Op basis van sommige bijzondere wetten gelden extra bepalingen. Gemeenten doen daar in zijn algemeenheid nog een schepje bovenop door in hun inspraakverordening, voordat zij een besluit in concept opstellen, inspraak verplicht te stellen. Met betrekking tot de fysieke leefomgeving kennen de verschillende bijzondere wetten als de Wabo, de Wro, de Monumentenwet, etc. specifieke voorschriften om er voor te zorgen dat alle belangen goed bekend zijn bij het bevoegd gezag en deze ten behoeve van besluitvorming integraal kunnen worden afgewogen. Daarnaast is overleg bij grotere ruimtelijke ontwikkelingen via bijvoorbeeld klankbordgroepen 'gebakken' in de wijze waarop projecten worden voorbereid. Vaak is vooroverleg en consultatie over beleidsvorming een beschreven onderdeel van projectmatig werken, soms in de vorm van een communicatieplan.

Dienstverlening en de Omgevingswet
De Omgevingswet is sterk gericht op dienstverlening. Een van de belangrijkste principes is vertrouwen. Dat betekent onder andere dat de burger er op moet kunnen vertrouwen dat zijn belang wordt meegenomen in de integrale afweging om te komen tot een besluit. Besluitvorming onder de Omgevingswet moet net zo zorgvuldig als onder het huidige stelsel. Dienstverlening raakt verder sterk aan de verbeterdoelen van de Omgevingswet: voorspelbare besluitvorming, snellere en betere besluitvorming en integraliteit. De Omgevingswet streeft na om het makkelijker en inzichtelijker te maken voor de burger: de burger moet met één muisklik kunnen zien welke publiekrechtelijke regelingen op zijn perceel van toepassing zijn. Die transparantie geeft hem meer en gemakkelijker mogelijkheden om zijn belang daarin te herkennen en kenbaar te maken.

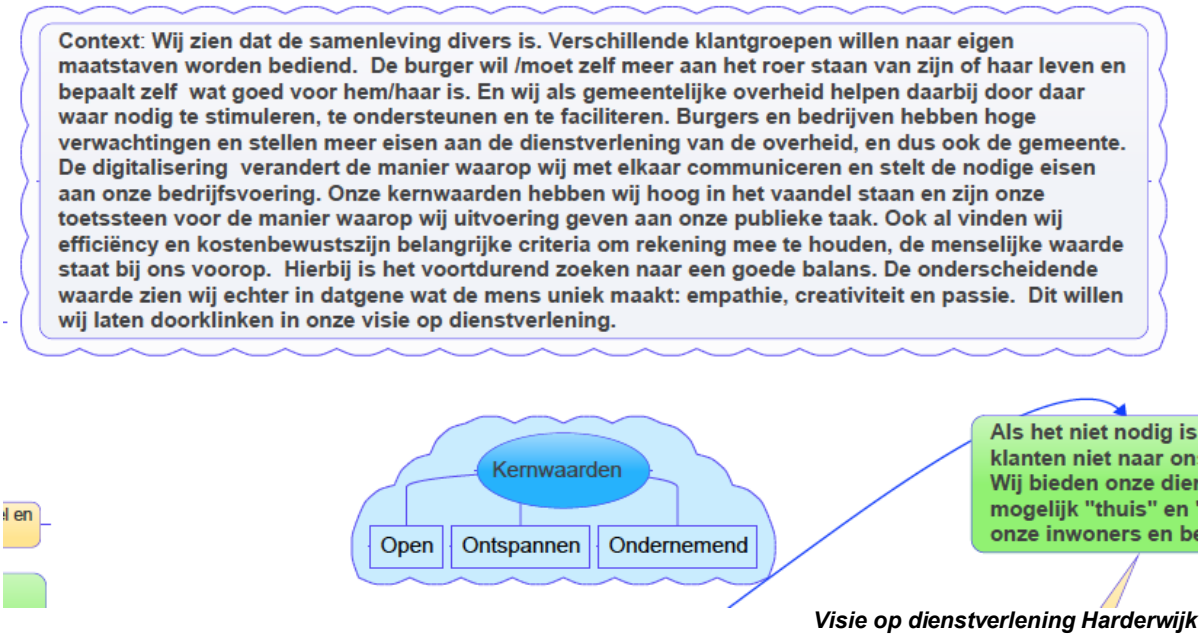
Vier verbeterdoelen van de Omgevingswet

Situatie Harderwijk
Cultuurverandering
De gemeente heeft bij de organisatieverandering in 2015 vooral aandacht gehad voor de structuurverandering en heeft geen separaat cultuurtraject uitgevoerd. Daar wordt sinds eind 2016 wel vol op ingezet. Het directieteam van Harderwijk heeft daarvoor een kader ontwikkeld, met een routekaart en mensen in de organisatie verantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering daarvan. De ambitie is een geheel nieuwe manier van werken en andere rol van de overheid. Zij wil meer 'denken vanuit kansen en mogelijkheden' en de burger faciliteren bij initiatieven. Belangrijk element binnen die cultuuromslag is om elkaar aan te spreken op ieders rol en verantwoordelijkheid. Rolvastheid wordt regelmatig als een probleem ervaren, al begint dat bij het duidelijk definiëren van de rollen. De cultuuromslag bouwt voort op een eerder ingezette koers om medewerkers meer zelfstandigheid te geven.

Het volledig zelfstandig laten werken is, in ieder geval binnen het Domein Ruimte, niet goed uit de verf gekomen. Voor een deel ligt dat aan de mensen die soms minder zelfstandig zijn dan gedacht. Voor een ander deel heeft dat te maken met het feit dat de medewerkers zich niet vrij voelden om zelfstandig te handelen. Dit kwam vooral aan het licht bij incidenten. Leidinggevenden grepen dan in en bepaalden de koers hoe te handelen. De veranderoperatie staat op gespannen voet met de ervaren werkdruk. Er is veel werk onderhanden en met zorg wordt gekeken hoe de verschillende veranderprogramma's die veel tijd vragen vorm en inhoud moeten krijgen. De organisatie heeft daar overigens wel aandacht voor. Zo is binnen het domein Ruimte de functie van teamleider geïntroduceerd die meer aandacht voor de mens en de kwantiteit en kwaliteit van de werkvoorraad moet hebben. Ook wordt sinds kort gewerkt met zogenaamde focusteams. Hierdoor is er meer aandacht voor de verbindingen tussen vakdisciplines en kijkt men meer over de eigen grenzen van het vakgebied heen.

Het besef dat er een cultuuromslag nodig is leeft breed in de organisatie, al ziet men wel in dat de weg naar een andere cultuur lang is en alleen geleidelijk zal kunnen gaan. Onderkend wordt ook dat over begrippen als regiegemeente en faciliterende overheid ook andere beelden bestaan bij betrokkenen. Belangrijk is dat daarover vanuit een heldere en goed geformuleerde visie duidelijkheid wordt gegeven. De cultuuromslag vraagt om ander gedrag. Sinds begin 2017 faciliteert de Harderwijk Academie de organisatie bij leren en ontwikkelen, waarbij houding en gedrag centraal staan. De Harderwijk Academie ondersteunt mede bij het ontwikkelen van het gewenste gedrag.

De komst van de Omgevingswet wordt als een katalysator gezien om binnen het Domein Ruimte de aandacht voor cultuurverandering concreet vorm te geven. De verandering wordt vormgegeven vanuit een visie op dienstverlening. Begin 2016 is daarvoor een koers ingezet en is budget vrijgemaakt. Onderstaande plaatje is een uitsnede van het overzicht van 'De visie op dienstverlening van Harderwijk'.

Visie op dienstverlening Harderwijk

Dienstverlening aan de burger

Bij grote strategische plannen binnen het ruimtelijk domein faciliteert de gemeente veel in inspraak- en informatieavonden. Deze avonden worden matig en vaak door dezelfde mensen bezocht.

Het normenkader dat de gemeente hanteert bij de ontwikkeling van plannen is niet altijd helder. Voor burgers en aanvragers van vergunningen is het daarom niet altijd voorspelbaar of iets mogelijk is en waarom het niet of wel mogelijk is. De wijkbeheerder speelt bij de voorbereiding van een vergunningverlening en de uitvoering van beleid een steeds nadrukkelijker rol. Zo schouwt hij of conform de voorwaarden de vergunning is nageleefd en of er schade is vast te stellen.

Van de burger wordt steeds meer gevraagd. Grote professionele partijen kunnen dat prima aan. Zij huren daarvoor een adviesbureau in. Bijvoorbeeld bij evenementen zijn veel organisatoren vrijwilligers die het evenement erbij organiseren. Voor hen is dat soms moeilijk en zij vragen de gemeente om hulp en faciliteiten. De gevraagde ondersteuning kan de gemeente op dit moment maar beperkt leveren. Het is de bedoeling dat de burger/aanvrager veel beter inzicht krijgt in het behandelproces van zijn zaak. De gemeente Harderwijk gaat daarvoor over op het Liber-zaaksysteem.

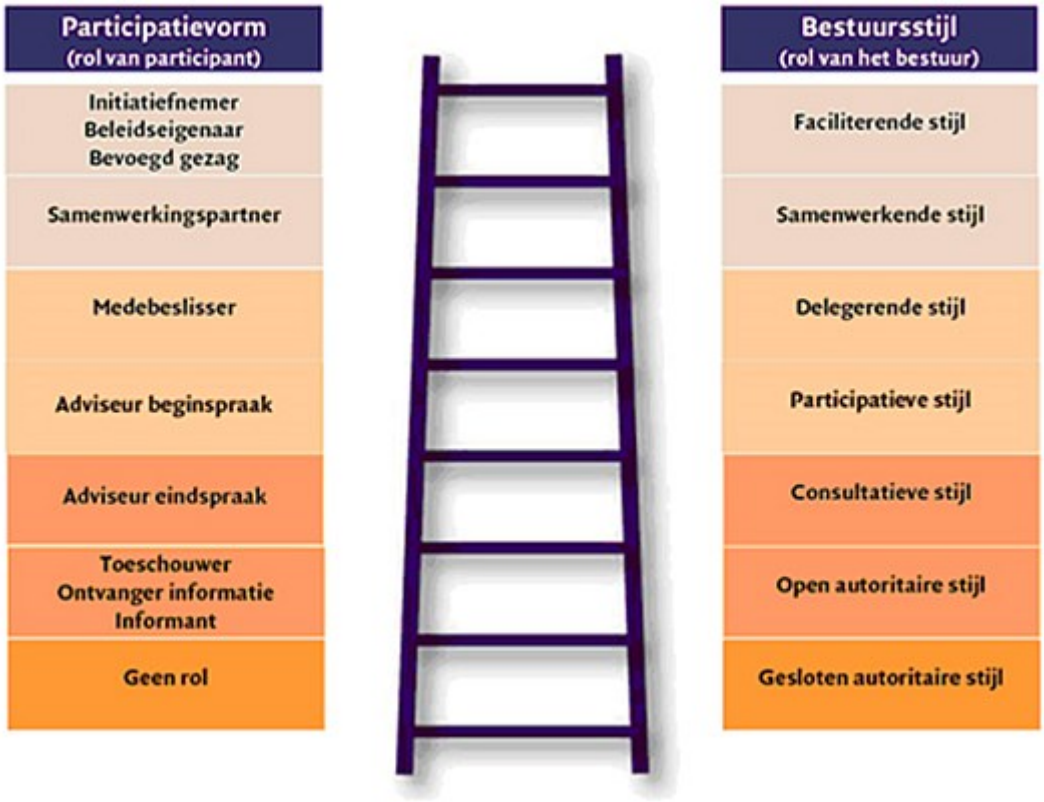
Analyse

Dienstverlening heeft absoluut de aandacht van bestuur, management en ambtenaren. Men beseft dat het anders moet, anders kan. Daarvoor wordt sterk ingezet op een verandering van cultuur: ander gedrag en ontwikkeling van vaardigheden. Deze wil om te veranderen is niet direct ingegeven door de komst van de Omgevingswet, maar kent een eigen dynamiek. De verandering wordt getrokken door de gemeentesecretaris, die daarvoor een eigen programma heeft ontwikkeld.

Het programma is vooral intern gericht, daar waar de Ow ook een grote verandering van de samenleving vraagt. Geconstateerd is dat het programma die moet leiden tot de gewenste verandering niet is afgestemd met doelen van de Omgevingswet. Het lijkt ons opportuun en essentieel om dat wel te doen, zeker omdat het uitrollen van het programma ook nog aan het begin staat.

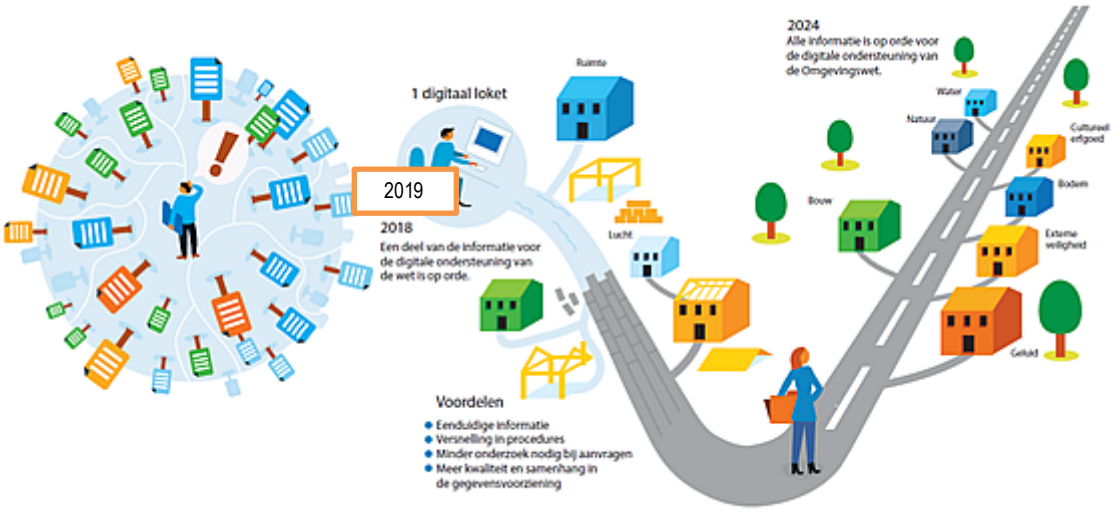
Belangrijk speerpunt zou kunnen zijn om de stijl van leiding geven/besturen meer in overeenstemming te brengen de *wil* om een andere betrokkenheid van burger. Weliswaar verschilt het per onderwerp, maar vaak hanteert het bestuur bij beleidsontwikkeling nu nog een participatieve stijl. Dan

kun je niet anders verwachten dan dat de burger zich opstelt als adviseur. Wil je de burger meer mee laten beslissen of wil je samenwerken dan zal de stijl van besturen daarop moeten worden veranderd.

5.8 Informatievoorziening

Huidig kader
De informatievoorziening van een organisatie is het integrale architectuurconcept van mensen, middelen en maatregelen, gericht op het voldoen aan de informatiebehoefte van die organisatie. Op dit moment is in het omgevingsrecht sprake van informatie die op diverse plaatsen en via verschillende lokketten benaderbaar is. Er is weinig samenhang en geen eenduidigheid in de wijze waarop een en ander georganiseerd is. Gegevens zijn niet altijd beschikbaar, bruikbaar en bestendig. In de navolgende afbeelding is het verschil tussen de situatie nu en het eindbeeld onder de Omgevingswet (in 2024 als het digitaal stelsel geheel gereed is) weergegeven.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Informatievoorziening en de Omgevingswet

De informatievoorziening wordt sterk geraakt door de Omgevingswet. Om de Omgevingswet uit te kunnen voeren is een goede digitale ondersteuning noodzakelijk. Om deze reden werkt de rijksoverheid samen met de andere overheden aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dit heeft consequenties voor de processen en dus voor de informatiebehoefte van deze processen. Bestaande voorzieningen als OLO, AIM en Ruimtelijke Plannen worden (deels) vervangen door het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Bovendien levert het DSO, faciliterend aan de omgevingswet, additionele ondersteuning (data en functionaliteit) aan gemeenten en gebruikers. De informatiearchitectuur die nodig is voor het ondersteunen van de processen t.b.v. de Omgevingswet zal forse wijzigingen ondergaan. Dit zal op termijn leiden tot de implementatie van nieuwe standaarden, aansluiten op nieuwe voorzieningen en inpassen van nieuwe systemen. Voor veel bedrijfsprocessen binnen de omgevingswet biedt zaakgericht werken toegevoegde waarde. De ambitie van de Omgevingswet is dat zowel de initiatiefnemer, de belanghebbende als het bevoegd gezag een gelijkwaardige informatiepositie krijgen. In 2024 zijn alle relevante beschikbare informatie zowel over de van toepassing zijnde wet- en regelgeving als de gegevens over de fysieke omgevingskwaliteit ter plaatse, met één klik op de kaart beschikbaar en begrijpelijk te tonen.

Tenslotte is de gemeente bronhouder van een aantal belangrijke basisregistraties zoals de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en WOZ. Daarmee is de gemeente verantwoordelijk voor de juistheid, actualiteit en volledigheid van de basisgegevens. De gemeentelijke beheerders zijn hierbij nog sterk afhankelijk van vergunningverlening. Nu als gevolg van de Omgevingswet het aantal vergunningsvrije gebouwen zal toenemen, is de beheerder voor zijn taak aangewezen op andere instrumenten om de gegevens in de basisregistraties actueel te houden. De gevolgen van de Omgevingswet zijn landelijk (door VNG/KING) verkend in het project Verkenning Informatievoorziening Omgevingswet (VIVO Gemeenten). Deze rapportage is in juni 2016 openbaar geworden. Provincies en waterschappen hebben een vergelijkbaar traject doorgelopen. Project VIVO Gemeenten kent aanbevelingen zowel voor het landelijke niveau (het programma Digitaal Stelsel Omgevingswet), voor collectief gemeentelijke projecten als aanbevelingen die relevant zijn voor individuele gemeenten. Uit VIVO blijkt dat bij gemeenten veel draagvlak bestaat voor een collectieve aanpak. Uit het sociaal domein is geleerd dat actief gestreefd moet worden naar standaardisatie op procesniveau.

De Omgevingswet wordt gezien als een ‘driver’ voor ontwikkelingen waar gemeenten al mee bezig zijn.
Het gaat dan om zaken als participatie, ontschotting, zaakgericht werken, ketensamenwerking, standaardisatie en opschaling en hergebruik. Een belangrijke aanbeveling is om te zorgen dat de bedrijfsprocessen vanaf 2018 digitaal en zaakgericht uitgevoerd kunnen worden. Vanuit VNG/KING worden ook de softwareleveranciers geïnformeerd en betrokken in verband met de noodzakelijke aanpassing van relevante gemeentelijke applicaties. Op dit moment zijn er twee trajecten die gemeenten ondersteunen als vervolg op VIVO: de interbestuurlijke uitvoering informatievoorziening (UIVO-I) en de collectief gemeentelijke (UIVO-CG). Onder UIVO-I (Uitvoering InformatieVoorziening Omgevingswet-Interbestuurlijk) vallen onderwerpen die nauw samenhangen met de invoering van de Omgevingswet, zoals zaakgericht werken in de keten, samenwerkingsruimte, ketenprocessen, Product- en Diensten Catalogus, archivering. Met de onderwerpen die interbestuurlijk zijn werken de overheden samen. Via UIVO-CG (Collectief Gemeenten) onderzoekt VNG/King wat ze collectief voor gemeenten kunnen organiseren.

Situatie Harderwijk
Voor informatievoorziening en ICT werkt de gemeente Harderwijk samen met de gemeenten Zeewolde en Ermelo in het samenwerkingsverband ‘Meerinzicht’. De gemeenten beschikken over een gezamenlijk informatiebeleid 2017 – 2021. De Omgevingswet komt in dit informatiebeleid al nadrukkelijk aan de orde, zowel uit het oogpunt van informatievoorziening als vanuit dienstverlening. Het informatiebeleid 2017 – 2021 verwoordt de impact van de Omgevingswet als volgt:

- *grote eisen aan, effecten op informatievoorziening qua architectuur, processen, rollen en ICT;*
- *sterke interactie met zowel andere organisaties, individuele burgers, wijkcomités enz.;*
- *niet onderschatten van wat op niveau van inrichting van organisatie en informatievoorziening gedaan moet worden;*
- *integraliteit staat voorop, niet meer het vakgebied. Van buiten naar binnen i.p.v. andersom;*
- *beleidsmatig goed nadenken wat koers is op ruimtelijk gebied;*
- *vergelijkbaar met sociaal domein qua type uitdaging, niet in transitie wel in transformatie.*

Harderwijk maakt gebruik van diverse applicaties van Centric en van andere leveranciers. Applicaties die gebruikt worden zijn: Dezta Suite (Roxit), Corsa, Geoweb, ESRI, BRIS warenhuis en BWT4All. Voor vergunningverlening wordt geen specifiek pakket gebruikt, de gemeente gebruikt de teksten van Infomil en BWT4All. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van excellbestanden en (bij vergunningverlening) een mappenstructuur in Windows verkenner en Google for Business. De werkvoorraad wordt op diverse wijzen bewaakt. De gemeente werkt sinds 1 jaar papierloos. Papieren versies worden wel bewaard en gearchiveerd. Invoering van zaaksysteem Liber per voorjaar 2017 moet een volgende verbeterslag opleveren. Ook bij de systemen voor Beheer Openbare Ruimte is een harmonisatietraject doorlopen: GISIB. Meerinzicht heeft een taakstelling om te bezuinigen meegekregen. Applicaties harmoniseren is een middel daarvoor. Meerinzicht biedt ook basis om gezamenlijk aan te sluiten op het DSO. De wens is om zoveel mogelijk gezamenlijk op te pakken. Er is nog geen contact met de leveranciers over de Omgevingswet geweest. De gemeente heeft nog geen budget vrijgemaakt voor de aanpassing van de informatievoorziening aan de Omgevingswet.
De Omgevingsdienst Noord Veluwe maakt gebruik van Squit XO en van de (milieu)voorschriften op de website van Infomil. De ODNV beschikt niet over een specifiek voorschriftenpakket voor het opstellen van de vergunningen. Voor de ODNV treedt de gemeente Nunspeet op als gastheer voor ICT. Informatie-uitwisseling met ketenpartners vindt nog grotendeels plaats per mail.

Analyse
De gemeente Harderwijk werkt voor ICT samen in Meerinzicht verband. De Omgevingswet is binnen Meerinzicht goed in beeld als het gaat om ICT en informatievoorziening. De ontwikkelingen worden gevolgd. De bedoeling is dat Meerinzicht leidt tot harmonisatie van applicaties van de drie gemeenten waardoor tevens een besparing zal worden bereikt. Invoering van de Omgevingswet zal vragen om een nog nader te bepalen investering in de aanpassing van systemen of het aanpassen van bestaande applicaties. Zaakgericht werken wordt ingevoerd in het voorjaar van 2017. Duidelijk is al wel dat er voor de gemeente Harderwijk nog een deel van de informatievoorziening overblijft dat niet in het DSO wordt geboden en Meerinzicht zal moeten invullen.

Zo zal de gemeente moeten beschikken over de benodigde basisvoorzieningen voor e-overheid zoals aansluiting op de berichtenbox, koppeling met landelijke voorzieningen en basisregistraties en het ondersteunen van digitale identificatiemogelijkheden. Waarschijnlijk kan de gemeente een groot deel van haar behoeften afdekken met wat er binnen DSO wordt ontwikkeld. Voor de rest moeten eigen voorzieningen, waarbij vanwege de randvoorwaarden (bijvoorbeeld eisen aan compliancy op standaarden) timing essentieel is. De verwachting is dat medio 2017 een nadere detaillering en tijdfasering wordt aangegeven vanuit VNG/King. Belangrijke vragen in de voorbereiding op het Digitaal Stelsel Omgevingswet zijn welke taken door de Omgevingsdienst uitgevoerd worden en welke informatie-uitwisseling met de gemeente daarbij hoort. Ditzelfde geldt voor de informatie-uitwisseling met ketenpartners. Ook dient gekeken worden of de basisregistraties de benodigde kwaliteit hebben. Het informatiebeleid heeft een looptijd van 2017 – 2021 terwijl het Digitaal Stelsel Omgevingswet vanaf 2024 volledig operationeel zal zijn. Gaandeweg 2017 kan overwogen worden of het zinvol is om het informatiebeleid (in ieder geval voor wat betreft de fysieke leefomgeving) uit te breiden tot 2024 zodat de scope van het DSO volledig gedekt kan worden. Tenslotte is het vrijmaken van voldoende financiële middelen voor Meerinzicht om de Omgevingswet te implementeren noodzakelijk.

5.9 Financiën

Landelijk kader
De Omgevingswet heeft ook in financiële zin consequenties voor de gemeente Harderwijk. De Omgevingswet brengt enerzijds kosten voor de implementatie met zich mee, anderzijds zijn baten te verwachten wanneer de Omgevingswet eenmaal is ingevoerd. VNG, IPO, UVW en de minister van Infrastructuur en Milieu hebben op 21 april 2016 een financieel akkoord gesloten over de invoering van de Omgevingswet. Een belangrijk onderdeel van het akkoord is dat de te behalen baten voor gemeenten niet worden afgeroomd door uitname uit het gemeentefonds. Een ander belangrijk onderdeel van het akkoord is dat alle partijen zelf verantwoordelijk zijn voor de invoeringskosten in de eigen organisatie, zoals het volgen van opleidingen, organisatie- en cultuurveranderings-trajecten en aansluiting van eigen digitale voorzieningen op het landelijke digitale stelsel.

De hoofdlijnen van het akkoord zijn als volgt:

- De eenmalige investeringskosten voor de bouw van het digitale stelsel, het in te richten informatiepunt en de invoeringsondersteuning worden betaald door het Rijk.
- De besparingen door de invoering van de Omgevingswet komen ten gunste van ieder van de betrokken partijen. Het Rijk zal niet afromen door uitnamen uit het gemeentefonds.
- Gemeenten gaan meebetalen aan de structurele uitvoeringskosten van het digitale stelsel en een centraal informatiepunt over de Omgevingswet voor overheden. De jaarlijkse onderhoudskosten worden door alle partijen gedragen volgens een verdeelsleutel op basis van de

huidige werklast in het fysieke domein: 19 % Rijk, 70 % gemeenten, 6 % provincies, 5 % waterschappen.

- Om de kosten beheersbaar te houden, is een maximumbedrag afgesproken voor het digitaal stelsel. Dit bedrag is afhankelijk van de ambitie. Bij de keuze voor het huidige niveau voor digitale dienstverlening is dat voor alle gemeenten gezamenlijk maximaal 18 miljoen euro per jaar. Bij keuze voor een uitgebreid digitaal stelsel dat overheden ontzorgt bij de uitvoering van de Omgevingswet is dat voor gemeenten maximaal 40 miljoen euro per jaar. Voor de kostenbeheersing is afgesproken dat de koepels samen met het Rijk businesscases maken en duidelijke go/no go-momenten worden ingebouwd voor de uitvoeringsstappen van het digitale stelsel.
- Alle partijen zijn zelf verantwoordelijk voor de eigen invoeringskosten (transitiekosten in het akkoord), zoals het volgen van opleidingen, organisatie- en cultuurveranderings-trajecten en aansluiting van eigen digitale voorzieningen op het landelijke digitale stelsel.
- Er komt een onderzoek naar de wijze waarop het fysieke domein in de toekomst kan worden gefinancierd en naar alternatieve financieringsmogelijkheden voor het fysieke domein.
- Daarin worden ook de gevolgen van de verschuiving naar minder vergunningverlening en meer toezicht en handhaving onder de Crisis- en herstelwet bekeken. Dit is belangrijk voor gemeenten omdat zij door deze verschuiving minder legesinkomsten ontvangen maar wel meer kosten maken voor toezicht en handhaving.
- Gemeenten krijgen voldoende mogelijkheden om kosten van publieke voorzieningen te verhalen bij plankostenprocedures. Ook is afgesproken om de bestaande gemeentelijke mogelijkheden tot kostenverhaal bij grondexploitatie in de AMvB's op te nemen.

Situatie Harderwijk
In de Kadernota 2017 – 2020 heeft de gemeente een bedrag van € 75.000 in 2017 en € 50.000 in 2018 opgenomen voor implementatie van de Omgevingswet. Voor de kadernota 2018-2021 zijn aanvullend middelen aangevraagd tot een totaal van € 295.000 in de komende drie jaar. Daarnaast zijn interne uren beschikbaar. Ook is er een structureel budget van € 50.000 per jaar voor actualisering van bestemmingsplannen. Overige kosten lopen via Grex bestemmingsplannen (uren=algemene dienst). Overige plannen worden gefinancierd uit GREX of kostenverhaal. Op het moment dat er een principeovereenkomst ligt vinden geen activiteiten meer plaats tot er een vergoeding op basis van anterieure overeenkomst ligt(uren al dan niet algemene dienst). Naar aanleiding van de impactanalyse en de visie van de gemeente ten aanzien van de invoering van de Omgevingswet wordt er een implementatieplan geschreven. In dat implementatieplan zal worden ingegaan op welke stappen ondernomen moeten worden om te komen tot een goede invoering van de Omgevingswet. Het gaat dan vooral om organisatie, capaciteit, financiën en planning. Het streven is om medio 2017 een implementatieplan te hebben. Overigens moet opgemerkt worden dat het op te stellen implementatieplan geen statisch document zal zijn. Onderdeel van het implementatieplan zal een monitoring, regelmatige voortgangsrapportages en een periodieke bijstelling van het implementatieplan zijn. De Omgevingswet is nog volop in ontwikkeling zodat periodieke bijstelling op basis van nieuwe informatie en voortschrijdende inzichten noodzakelijk zal zijn.

Analyse
Op basis van wat op dit moment bekend is over de Omgevingswet is het moeilijk om een goed beeld te vormen van het benodigde budget voor implementatie van de Omgevingswet. Om een handvat te bieden voor de voorjaarsnota 2017 van gemeenten zal VNG begin februari met een financieel model (een rekentool) komen, waarmee aan de hand van een aantal kentallen en aansluitend bij de gemeentebegroting een berekening kan worden gemaakt van zowel de benodigde investeringen als de exploitatielasten tot 2024 (het jaar dat het stelsel volledig in werking is).

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Cultuur

- Ontwikkel een programma voor verandering van cultuur (gedrag en vaardigheden) en integreer dat met het programma voor Cultuurverandering en de Harderwijk Academie. Belangrijke elementen daarin zijn:
  - Werk bewust aan het vertrouwen, het geven van meer verantwoordelijkheid aan de burger,
  - Ga meer uit van de initiatiefnemer en minder intern gericht. Een belangrijke verandering is om niet meer uit te gaan van eigen specialisme, maar vanuit de opgave en het gezamenlijke doel dat men wil nastreven (integraal werken); Ga met elkaar in gesprek om eenzelfde beeld van het begrip integraliteit te ontwikkelen.
- Zorg voor een heldere verantwoordelijkheidsstructuur tussen cultuurverandering en de aan te stellen projectmanager Ow.
- Zorg voor meer transparantie in het besluitvormingsproces en de afwegingen die daarbinnen worden gemaakt.

6.2 Persoonlijke ontwikkeling

- Besteed aandacht aan het gebruik van de ruimere mogelijkheden van bestuurlijke afwegingsruimte. Doe dit zowel met Raad en College als met ambtenaren. Belangrijk hierbij is om aandacht te hebben voor motivering en de kwaliteit die de medewerker in huis moet hebben om dat te kunnen formuleren.
- Stimuleer zowel individueel als hiërarchisch leiderschap. Individueel in de zin van hoe organiseer je je eigen werk, pak je je eigen verantwoordelijkheden en spreek je collega's aan op hun taak en verantwoordelijkheid. Daarnaast hiërarchisch leiderschap door meer sturing op inhoud en coördinatie/prioritering op het onderhanden werk. De Harderwijk Academie kan hierbij faciliteren.
- Maak een opleidingsplan, met daarbij aandacht voor de meest wenselijke wijze van opleiden. Bij het opleiden gaat het zowel om competenties als om vakinhoudelijke aspecten van de Omgevingswet. Opleiding en training is zowel voor ambtenaren als voor bestuur en raad noodzakelijk. In 2018 moet ook de nieuwe raad goed meegenomen worden. Train de trainer is in het verleden bijvoorbeeld als minder succesvol ervaren.

6.3 Bestuur en organisatie

- Werk de gekozen veranderstrategie nader uit en bepaal hoe in deze veranderstrategie de externe focus samenleving, initiatiefnemers en ketenpartners nader vorm te geven).
- Neem College en Raad regelmatig mee in de voortgang van de implementatie en organiseer enkele werkateliers om College en Raad hun rol onder de Omgevingswet en de onderlinge afstemming verder te laten verkennen.
- Zorg ervoor dat alle betrokkenen, gemeente en initatiefnemers zich meer bewust zijn van de ureninzet en kosten. Wees zakelijk en duidelijk naar de initiatiefnemer door vooraf de uren in te schatten en duidelijke afspraken over de gemeentelijke inspanning maken met de initiatiefnemer.
- Volg nauwgezet de ICT ontwikkeling in het kader van de digitale stelsel, bijvoorbeeld door participatie in UIVO-CG en/of UIVO-I (vanuit Meerinzicht en vanuit de gemeente). Waarschijnlijk kan de gemeente een groot deel van de behoeften afdekken via het DSO. Overige voorzieningen kunnen getroffen worden op het moment dat de randvoorwaarden (bijvoor-

beeld eisen aan compliancy op standaarden) daarvoor duidelijk zijn. Voor implementatie van het DSO door Meerinzicht dienen middelen beschikbaar te worden gesteld. Ook de wijze van informatie-uitwisseling met de ketenpartners, bedrijven en burgers verdient aandacht.

- Stem af met de eigen samenwerkingsorganisaties (in ieder geval Meerinzicht, ODNV, de gemeenten Ermelo en Zeewolde, de provincie, het Waterschap, de Veiligheidsregio, en de GGD) over de doelen die in het kader van de implementatie van de Ow worden nagestreefd. Er moet opdracht worden verleend aan MIZ en ODNV om zichzelf voor te bereiden op de Ow, vooral in relatie tot hoe Harderwijk zich daarop voorbereid.
- Maak de implementatie van de Omgevingswet onderdeel van bestaande processen, zoals de PenC cyclus.
- Stel een projectmanager aan om het proces te bewaken en te fungeren als trekker en aanjager.
- Richt processen efficiënter en doelmatiger en in het licht van de doelen van de Ow in.
- Maak een duidelijker verschil in verantwoordelijkheden tussen inhoud en proces, bijvoorbeeld senioren dragen bij aan de kwaliteit van de inhoud van het werk en de teamleider voor het proces en de monitoring op het onderhanden werk.
- Breng de werkvoorraad goed in beeld zodat de (ervaren) werkdruk ook beter in beeld komt en hierop actie kan worden ondernomen.
- Onderzoek de mogelijkheden om de doorlooptijden van de verschillende deelprocessen binnen het Omgevingsrecht te verkorten.
- Zorg voor een structurele, eenduidiger en integrale afstemming van verzoeken om afwijking of herziening bestemmingsplan (incl. Legalisatieonderzoeken ihkv toezicht/handhaving), betrek hierbij de huidige WKI en WGB, door instellen van regie (of omgevings)kamer.
- Zorg ervoor als organisatie dat er voldoende capaciteit is om de implementatie van de Ow, lees de activiteiten van de routekaart, te kunnen uitvoeren.
- Stel een controller ‘integraal werken’ aan die tot taak heeft om het integraal werken te bevorderen, beleg dit bij concerncontrol.

6.4 Dienstverlening

- Ga als gemeente in gesprek met de bevolking over de rol van de gemeente en de rol van initiatiefnemers en belanghebbenden in de integrale afweging en de wijze waarop de gemeente hen kan faciliteren.
- Zet het traject deregulering intensief en concreet door.
- Voer omgevingscoaches in die dienstverlenend aan de voorkant van een formeel proces initiatiefnemers faciliteren bij het vormgeven van hun plannen.
- Zorg voor transparantere informatieverstrekking aan de voorkant van het proces zodat de initiatiefnemer en de ambtenaar over dezelfde informatie beschikken. Dit sluit aan bij de doelstellingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Maak om dit te bereiken gebruik van de faciliteiten die het DSO biedt.

6.5 Toezicht en handhaving

- Verken nader welke eisen en competenties de omgevingswet stelt aan toezichthouders/handhavers en zet in op het opleiden en trainen van deze medewerkers.
- Zorg voor doorontwikkeling van integraal handhaven. De capaciteit verschuift gedeeltelijk van vergunningverlening naar planvorming en naar toezicht en handhaving. Meer vergunningvrije situaties betekent dat de gemeente minder gegevens beschikbaar krijgt. Dit vraagt om een andere en slimme manier van toezicht, gebiedsgericht en met gebruikmaking van in andere bronnen beschikbare gegevens.

- Harderwijk zal de gevolgen van de Wet VTH-taken en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen verder in kaart moeten brengen.

6.6 Instrumenten

- Begeleid meer aan de voorkant van het proces en voer naar het voorbeeld van wijkmanagement binnen het sociale domein, de Omgevingscoach in. Dit is een ambtenaar die de initiatiefnemer en zijn professional begeleid aan de keukentafel om te komen tot volwaardige en ontvankelijke bouwplannen.
- Bepaal ter voorbereiding op de Omgevingsvisie vanuit de Structuurvisie 2031 en het sectoraal beleid de belangrijkste beleidsdoelen die nagestreefd moeten worden.
- In 2018, na installatie van de nieuwe raad, werken aan een Omgevingsvisie. Doe dit met een brede projectgroep waarin alle specialismen betrokken zijn en stel een projectleider aan die vooral procesmatig sterk is en niet noodzakelijkerwijs kennis van één van de vakgebieden heeft. Zorg eerst voor een gedeeld beeld van integraliteit. Een aandachtspunt is dat de omgevingsvisie in voldoende mate moet aansluiten op de (sectorale) tactische beleidsdocumenten. Deze link is tussen structuurvisie en het tactisch beleid nu te dun. Voorgesteld wordt de voorbereiding van de omgevingsvisie (plan van aanpak) door huidig college te laten oppakken en de omgevingsvisie uiteindelijk door de nieuwe Raad te laten vaststellen.
- Bundel ook datgene wat in programma's wordt opgenomen zoveel mogelijk tot één programma. Dit draagt bij aan de inzichtelijkheid.
- Overweeg om alle vergunningstelsels onder te brengen bij het domein Ruimte.
- Experimenteer door in nieuwe bestemmingsplannen bestaande beleidsregels voor de fysieke leefomgeving te presenteren en voer een pilot Omgevingsplan uit voor een bepaald gebied in de gemeente.
- Pas projectmatig werken meer toe bij het ontwikkelen van visies en plannen.
- Maak een plan van aanpak om bestemmingsplannen te harmoniseren.

7 Routekaart 2017-2018

Nummer	Start	Niveau	Actie	Toelichting	Aantekening
	2017				
1	Q2	Operationeel	informeren collega's	Het projectplan geeft inzicht in de projectorganisatie, de financiële middelen en de verbinding met de lijnorganisatie. In het projectplan moeten de acties uit de routekaart worden gekoppeld aan deelprojecten en verantwoordelijk medewerkers. Er moet aandacht zijn voor werkdruk en borging van de benodigde inzet.	interne voorbereiding en deelname plus externe inzet
2	Q2	Operationeel	Reserveren budget in begrotingen 2018 en 2019 op basis van het begin februari beschikbare financieel model	In verband met voorjaarsnota met spoed oppakken!	interne gesprekken
3	Q2	Strategisch	Aanstellen van een projectmanager Omgevingswet.	De projectmanager is integraal verantwoordelijk voor het verandertraject in het kader van de verdere implementatie van de Omgevingswet en heeft een mandaat om beslissingen te nemen. De projectmanager moet beschikken over politiek-bestuurlijke affiniteit over de breedte van het vraagstuk en affiniteit hebben met de gekozen veranderstrategie.	2017: 45 werkzame weken * 24 uur

4	Q3	Strategisch	Opstellen projectplan en monitoringsplan	Het projectplan geeft inzicht in de projectorganisatie, decommunicatie, financiële middelen en de verbinding met de lijnorganisatie. In het projectplan moeten de acties uit de routekaart worden gekoppeld aan deelprojecten en verantwoordelijk medewerkers. Er moet aandacht zijn voor werkdruk en borging van de benodigde inzet. Een monitoringsplan beschrijft op welke wijze de resultaten (output) van projecten en de baten (outcome) van het project worden gemeten.	het opstellen door PM: 6 gesprekspartners, 2 gesprekken, plus voorbereidingstijd, bundelen van informatie en redigeren raportage. De uitvoeringsparagraaf vraagt aparte inzet: ambtelijke inzet (minimaal 5 leden 100 uur) en geld. De leden zijn linkinPin in de werkgroepen
5	Q3	Tactisch	Inrichting van een Omgevingskamer	Eenduidige en integrale afstemming van verzoeken	aparte werkgroep: 3* leden, 40 uur + externe begeleider
6	Q3	Operationeel	Inrichten van een Omgevingscoach	Profiel, taken en verantwoordelijkheden	aparte werkgroep: 3* leden, 20 uur
7	Q3	Tactisch	Opstellen en afstemming Cultuurprogramma's	Stel een Cultuurprogramma Omgevingswet op en integreer dit met het programma van de Cultuurverandering en de Harderwijk Academie	afstemmingsgesprekken, bundelen informatie en redigeren door projectmanager. Oriëntatie op de mogelijkheden
8	Q3	Operationeel	MIZ en ODNV opdracht geven om zichzelf voor te bereiden op de Ow, vooral in relatie tot hoe Harderwijk zich daarop voorbereid		

9	Q3	Tactisch	Afstudeeron-derzoek: Hoe betrek je be-langhebbenden bij de ontwikke-lingen rondom de omgevings-wet en hoe houd je ze betrokken. Specifiek ge-richt op de burger, bedrij-ven en de poli-tiek. Wat kunnen wij als gemeente bieden om een initiatiefnemer te faciliteren in het kader van co-creatie en het creëren van draagvlak in de omgeving. ---- Doel van het project is het geven van advies en het doen van aan-bevelingen. Als dit ook moet leiden tot een daadwerkelijk eindproduct dan moeten we daar aansluit-end afspraken over maken.	Dit betreft het afstu-deeronderzoek van Frank van der Spek in het kader van de oplei-ding HBO Rechten.	
10	Q3	tactisch	in beeld bren-gen wat de gevolgen zijn van de Wet VTH en de Wet Kwaliteitsbor-ging voor de organisa-tie(stuctuur)		aparte werkgroep: 3* leden, 40 uur

11	Q4	Strategisch	Opstellen plan van aanpak Omgevingsvisie	Opstellen van een Plan van Aanpak omgevingsvisie, waarbij ook een agenda wordt opgesteld om bouwstenen voor de omgevingsvisie gereed te hebben voor de raadsverkiezingen van 2018	projectleider gedurende anderhalf jaar, 2 dagen pw
12	Q4	Tactisch	Opstellen trainings- en opleidingsprogramma	Analyseren welke competenties medewerkers nodig hebben voor het werken onder de Omgevingswet. Op basis van de mate waarin de medewerkers aan de competenties voldoen een programma op maat opstellen in samenwerking met de Haderwijk Academie	aparte werkgroep: 2 leden plus linkinPin implementatieteam, 80 uur plus externe inzet opstellen plan
13			Uitvoering trainings- en opleidingsprogramma		
14	Q4	Strategisch	Nadere verdieping op de keuze voor de veranderstrategie en wat dat betekent voor de organisatie.	Het voorstel is om dit te verkennen in een sessie met bestuur, het DT en het implementeatieteam. Doel van de sessie is om de consequenties in termen van mensen en middelen van de gekozen strategie in beeld te brengen. Tevens moet vorm worden gegeven aan de wijze van fasering (mits er voor fasering wordt gekozen).	naast PM inzet van externen
15	Q4	Tactisch	Een verantwoordingsstructuur met betrekking tot de uren en kosten invoeren, waarbij de initiatiefnemer leidt en verantwoordelijkheid neemt		communicatiemiddelen

16		Operationeel	Een aantal keer per jaar organiseren van verdiepende ateliers voor college en/of raad. In deze verdiepende ateliers wordt de nadruk gelegd op informeren, de actualiteit toelichten en het verder uitwerken van de opgave waaronder de rol van college en raad.	Specifiek zal in verdiepende expedities de raad en/of college met een vertegenwoordiging van de samenleving in gesprek gaan. Het doel is een visie te ontwikkelen specifiek op de rol van de gemeente richting de samenleving. Met andere woorden hoe krijgt participatie vorm.	externe inzet
	2018				
17	Q2	Strategisch	Inzet projectmanager Omgevingswet.	De projectmanager is integraal verantwoordelijk voor het verandertraject in het kader van de verdere implementatie van de Omgevingswet en heeft een mandaat om beslissingen te nemen. De projectmanager moet beschikken over politiek-bestuurlijke affiniteit over de breedte van het vraagstuk en affiniteit hebben met de gekozen veranderstrategie.	2018: 45 werkzame weken * 24 uur
18	Q3	Strategisch	Inzet projectorganisatie		De uitvoeringsparagraaf vraagt aparte inzet: ambtelijke inzet (minimaal 5 leden 100 uur) en geld. De leden zijn linkinPin in de werkgroepen. * leden implementatieteam worden toegevoegd aan de werkgroepen *

19			Uitvoering trainings- en opleidingsprogramma		
20	Q1	Operationeel	Analyseren van alle huidige bestemmingsplannen, beleidsvisies en gemeentelijke verordeningen.	Er moet duidelijk worden waar overlap zit en waar mogelijke knelpunten zitten bij de overgang naar een Omgevingsplan, een Omgevingsvisie en een programma. Gericht op deregulering. Opstellen van een plan van aanpak om beleid waar mogelijk samen te voegen, dubbele regels en tegenstrijdigheden eruit te halen. Dit leidt tot een verdiept inzicht	aparte werkgroep: 3* leden, 60 uur
21	Q1	Tactisch	Opstellen plan van aanpak om te komen te harmonisering bestemmingsplannen		aparte werkgroep: 3* leden, 100 uur
22			geld voor uitvoeringsprogramma voor 5 jaar		
23	Q1	Tactisch	Voorbereiden op de consequenties op het gebied van informatievoorziening.	In ieder geval Meerinzicht aansluiten bij UIVO-I en UIVO-CG	aparte werkgroep: 3* leden,72 uur
24	Q1	Tactisch	Opstellen van een communicatieplan voor contact met de samenleving		

25	Q2	Operationeel	Houden van Ateliers Ow met partijen buiten het gemeentehuis	Ga als gemeente in gesprek met de bevolking over de rol van de gemeente en de rol van initiatiefnemers en belanghebbenden in de integrale afweging en de wijze waarop de gemeente hen kan faciliteren	externe inzet, uitgaande van 2 ateliers
26	Q2	Strategisch	Onderzoek of de Implementatie Omgevingswet aanleiding geven om de organisatie(stuctuur) aan te passen	Na de reorganisatie is eind 2016 een doorontwikkeling doorgevoerd. De vraag is, of de Ow aanleiding geeft om daarin nog een ontwikkeling door te voeren.	aparte werkgroep: 3* ldem, 20 uur
27	Q3	Tactisch	Introduceer een programma van het efficienter en doelmatiger inrichten van processen in het licht van de Ow	Maak daarbij gebruik van Leanmethodieken met als doel de doorlooptijden en bewerkingstijden te verkorten	aparte werkgroepen: 3 deelprocessen, 4* leden per deel proces, 20 uur + externe begeleiding (lean)
28	Q3	Tactisch	Stel een pilot in voor een gebied om te komen tot een Omgevingsplan		aparte werkgroep: 4* leden, 60 uur, incl aparte projectleider + extern adviseurs
29	Q3	Tactisch	Zet bij het opstellen van een pilot Omgevingsplan in op deregulering		aparte werkgroep: 3* leden, 30 uur
30	Q3	Strategisch	Opstellen voortgangsrapportage	De rapportage geeft inzicht in de voortgang ten opzichte van het projectplan, de behaalde resultaten en de bijdrage aan projectdoelstellingen. Via een mandaat vindt bijsturing van het projectplan en de impactanalyse plaats (frequentie wordt in mandaat vastgelegd). Onderdeel uit laten maken van de PenC cyclus	

31	Q4	Tactisch	Maak de termijnen waarbinnen vergunningen verleend worden beter inzichtelijk	Afhankelijk van de uitkomsten een vervolgplan opstellen om termijnen te bekorten	onderdeel van leantraject
32	Q4	Operationeel	Instellen van een Controller Integraal werken	Profiel, taken en verantwoordelijkheden	aparte werkgroep: 3* leden, 20 uur
33	Q4	Tactisch	Bepalen hoe de gemeente om wil gaan met vergunningplichten in het omgevingsplan	Dit is mede afhankelijk van de omgevingsvisie en welke ruimte de gemeente in de normstelling wil laten. Bij het relatief veel inzetten van open normen ligt voor de hand met vergunningplichten te gaan werken	aparte werkgroep: 3* leden, 20 uur

Bijlagen

Bijlage 1: Verantwoording
Bijlage 2: Verandertypes
Bijlage 3: Overzicht van te integreren beleid, plannen en verordeningen

Bijlage 1: Verantwoording

Het onderzoek naar de impact van de Omgevingswet is ingegeven door de vooronderstelling dat de Omgevingswet consequenties heeft voor de organisatie van de gemeente Harderwijk. De wet schrijft een ander, meer integraal instrumentarium voor aan de gemeente om sturing te geven aan ontwikkelingen binnen het domein van de Fysieke Leefomgeving. Doordat de gemeente Harderwijk straks andere, meer integrale producten moet gaan maken, ligt aan de basis van dit onderzoek de stelling ten grondslag dat de processen binnen de gemeente anders zullen gaan verlopen. Dit zal consequenties kunnen hebben voor de organisatiestructuur. Daarnaast zullen mogelijk de middelenstromen anders gaan. Dit onderzoek probeert inzicht te geven in hoe die processen anders gaan verlopen, welke middelen daar voor nodig zijn en hoe de organisatie daar het beste op kan inspelen.

Afbakening
Het onderzoek is ingekaderd door uit te gaan van de sectorale beleidsterreinen en organisatieopbouw van de gemeente en dit te spiegelen aan de (integrale) kerninstrumenten van de Omgevingswet en de aspecten dienstverlening, financiën en informatievoorziening. Het kerninstrument projectbesluit is daarbij niet meegenomen. Dit instrument betreft geen gemeentelijke bevoegdheid zodat de gevolgen van projectbesluiten voor gemeenten niet zijn vast te stellen in dit stadium. Daarnaast zijn toezicht en handhaving en het gemeentelijk dienstverleningsconcept in het traject meegenomen, omdat ook hier een sterke link met de Omgevingswet ligt.

Organisatie
Voor deze opdracht is een kernteam ingericht, bestaande uit de volgende mensen:

- Caroline van den Bedem;
- Peter Mulder;
- Jos Dolstra (MWH);
- Dave Schut (NCOD);
- Lonneke Bekkers (MWH) trad op als tweede lezer van het concept-rapport;

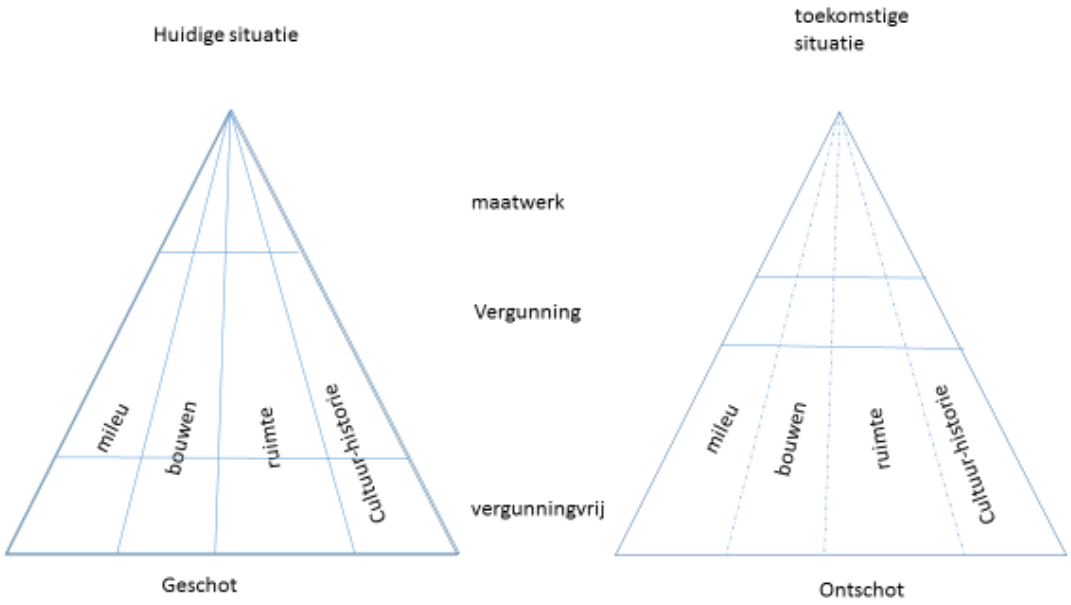
Overige zaken ter verantwoording
De illustraties in dit rapport zijn, afkomstig van de Rijksoverheid. Enkele illustraties zijn afkomstig van de gemeente Harderwijk. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode mei 2016 – januari 2017 in de gemeente Harderwijk en dus heel specifiek locatie en tijd bepaald. De onderzoekers zijn zich ervan bewust dat op een ander moment, met andere mensen en voor een andere gemeentelijke organisatie de uitkomsten kunnen verschillen. Het onderzoek is dan ook nadrukkelijk een verkenning op mogelijke gevolgen naar output, werkprocessen en middelen voor de gemeente Harderwijk. In het onderzoek is uitgegaan van de door de tweede kamer goedgekeurde Omgevingswet, zoals deze op 26 april 2016 in het Staatsblad is gepubliceerd. Daarnaast is gebruik gemaakt van de op het moment van schrijven van het rapport bekende (concept) wet- en regelgeving. De Invoeringswet is pas in het eindstadium beschikbaar gekomen toen het onderzoek reeds was uitgevoerd en het rapport in concept gereed. Er is dan ook geen gelegenheid geweest onderdelen van de Invoeringswet te bespreken tijdens ateliers of in interviews. De Invoeringswet is wel inbureauonderzoek betrokken bij deze rapportage en waar nodig in de teksten verwerkt.

Bijlage 2: Verandertypen

(Bron: VIVO Gemeenten, april 2016)
De echte veranderingen zitten in:

- Bestuurlijke keuzes maken
- Integraal werken in nieuwe instrumenten
- Niet alleen RO, maar ook milieu, lucht, water, natuurhistorie, veiligheid, welzijn etc.
- Integreren lokale regelgeving
- Interactie met klanten
- Participatie
- Minder vergunnen, maar vooroverleg
- Samenwerking in ketens
- Verschuivingen in processen
- Digitalisering van (keten)processen
- Een landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet
- Aanpassen gemeentelijke informatievoorziening

De veranderopgave laat zich misschien nog het best illustreren aan de hand van het volgende plaatje.

Verschillende veranderstrategieën
Voor de uitvoeringspraktijk van gemeenten kunnen de veranderingen door de Omgevingswet groot zijn. Het is daarom zaak de implementatie van de Omgevingswet zorgvuldig te doordenken, te agenderen en zo nodig reeds de eerste stappen te zetten. Daarbij zijn veel verschillende doelgroepen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie betrokken.

Dat proces van doordenken en agenderen zal antwoord moeten geven op de volgende vragen:

Ambitie
Welke ambitie heb je met de invoering van de Omgevingswet?

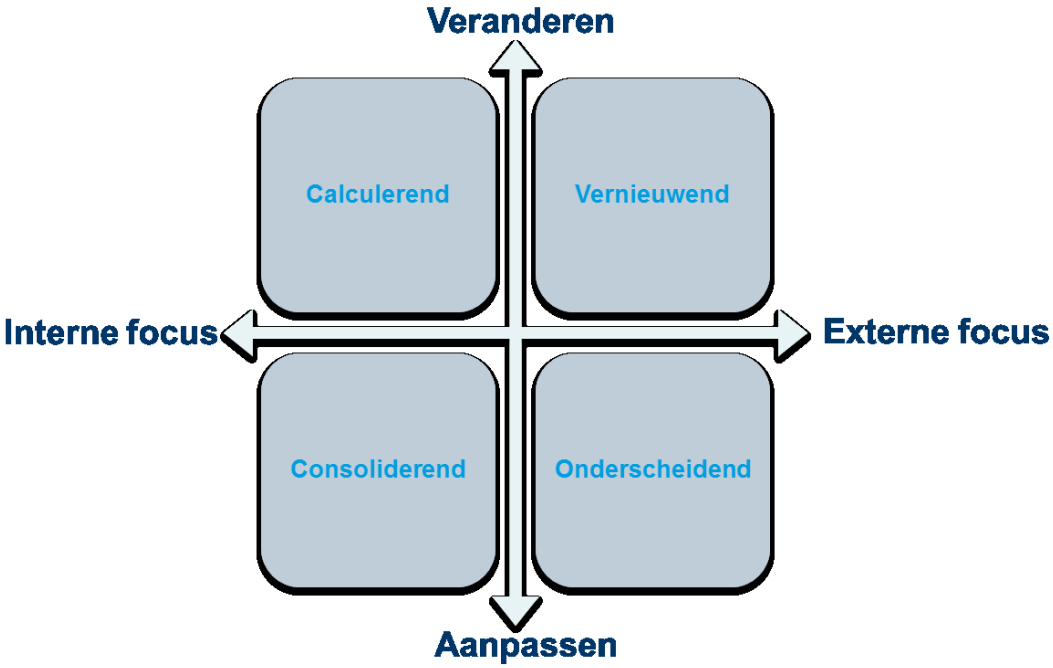
- In welke mate wil je gebruik maken van de mogelijkheden die de wet biedt om je manier van werken te vernieuwen of te veranderen: meer integraal; meer in ketensamenwerking; meer gebiedsgericht en meer in samenwerking met de samenleving.
- Herken je de verbeterdoelen van de wet? In hoeverre vragen die om een verandering in de manier van werken binnen jouw gemeente? Wat past bij de vragen en behoeften van jouw gemeenschap?
- Aandachtspunten hierbij zijn:
- Wat voor gemeente ben je?
    - Archetypen: professionele gemeente; efficiënte gemeente: resultaatgerichte gemeente; maatschappelijk-georiënteerde gemeente.
    - Inrichtingsscenario gekozen met ketenpartners: inspanningsgericht, outputgericht, taakgericht.
    - Welke politiek bestuurlijke wensen en ambities zijn dominant en relevant?
    - Zijn er dominante maatschappelijke opgaven in het fysiek domein of juist niet?
    - Wat is de veranderkracht van de gemeente: zijn mensen en middelen toegerust op veranderen?
    - Ervaringen met succesvolle en minder succesvolle veranderingen in het verleden bijv. in het sociaal domein: wat heeft het succes/falen bepaald? Hoe heb je dat toen gedaan?
    - In hoeverre worden bovenstaande aspecten beïnvloed doordat er ook nog gemeenteraadsverkiezingen zijn?

Strategie
Nu de ambitie, de veranderopgave en de veranderkracht van de organisatie in beeld zijn, komt de vraag aan de orde van de strategie: hoe willen we de veranderopgave aanpakken? Ook dit vraagt om een zorgvuldige afweging omdat ieder persoonlijk en de organisatie als geheel van nature een voorkeur voor een bepaalde aanpak hebben. Dat is gebaseerd op vaak onuitgesproken vooronderstellingen, ervaringen uit een verleden en persoons- en organisatiekenmerken. Het is van belang te voorkomen dat een ingrijpende proces in de organisatie wordt gestart vanuit totaal verschillende onuitgesproken verwachtingspatronen. In de verandering breekt dat altijd op en dat leidt tot behoorlijke vertragingen. De strategiekeuze is ook van belang omdat de gekozen strategie bepalend is voor aanpak en dus de inzet van mensen, middelen en instrumenten. Tenslotte biedt het agenderen van de strategiekeuze een uitstekend handvat om verbinding in de organisatie te leggen tussen het bestuur, beleidsdomeinen, bedrijfsvoering en informatievoorziening. Dat deze verbinding noodzakelijk is heeft de decentralisatie van het sociaal domein wel geleerd.

Bij de keuze van de strategie spelen de volgende aspecten een rol. In de eerste plaats speelt daar de vraag of men de verandering beschouwt als een (kleine) aanpassing van het bestaande dan wel als een totale verandering die zou moeten leiden tot een complete nieuwe werkelijkheid (verticale as).

In de tweede plaats speelt de focus een belangrijke rol. Is die focus vooral gericht op de interne aangelegenheden (eigen beleid, regels en bedrijfsvoering) dan wel is de focus extern gericht op de maatschappelijke vraagstukken, burgers en bedrijven etc. (horizontale as).

Beide assen leiden dan tot de volgende vier veranderstrategieën:

Consolideren (aanpassen wat moet, intern gericht)
In deze strategie beschouwt men de veranderopgave als niet zo groot. Het beeld bestaat dat men over het algemeen al veel zaken in de geest van de Omgevingswet heeft geregeld en dat er hooguit op onderdelen iets moet worden aangepast. Bijvoorbeeld: men beschouwt de opgave vooral als een interne juridische aangelegenheid die om aanpassing van een aantal regels vraagt. Na aanpassing daarvan kan men weer over tot de orde van de dag. De inspanning die dat vraagt wordt veelal als onderdeel beschouwd van het reguliere werkproces dat vertaald moet worden in de bestaande afdelingsplannen, waar de professionals vooral mee aan de gang gaan.

Calculerend (veranderen wat kan, intern gericht)
In deze strategie is men graag bereid de mogelijkheden van de Omgevingswet te benutten indien de inspanningen die men daarvoor moet verrichten opwegen tegen de voordelen die dat oplevert. Er is behoefte aan een businesscase om die afweging te kunnen maken. Een positieve businesscase leidt daarna tot een zakelijke, vaak projectmatige aanpak met een projectleider, projectorganisatie, plan van aanpak opgesteld van de veranderopgave. Omdat de maatschappelijke externe voordelen meestal niet of slechts in algemene termen kunnen worden geduid is de focus hierbij vooral gericht op de interne factoren als organisatie, processen en informatieverlening.

Onderscheidend (selectief aanpassen, extern gericht)
In deze strategie is men ten aanzien van de impact van de veranderopgave ook wat terughoudender. Het zal in de praktijk zich allemaal nog moeten bewijzen. Wel ziet men voor één of meerdere zich extern aandienende maatschappelijk vraagstukken aanknopingspunten om de nieuwe werkwijze van de Omgevingswet te gaan uitproberen. Er worden één of meer pilots gestart en in die ‘experimenteer- of leeromgeving’ gaat men aan de gang.

Vernieuwend (veranderen van buiten naar binnen)
In deze strategie gaat men voor het maximale. Nut en noodzaak van de Omgevingswet worden volledig onderschreven en ook de uitdagingen om daar de eigen organisatie werkwijze en cultuur voor te veranderen worden breed gedragen. Men onderkent dat er sprake is van een forse verandering voor de dienstverlening en de wijze waarop met burgers en bedrijven wordt omgegaan. Daarom worden ook initiatiefnemers, belanghebbende burgers en bedrijven en andere ketenpartners bij het proces betrokken. De aanpak is vooral gericht op het proces en het bouwen aan het gezamenlijk vertrouwen om deze ingrijpende klus samen te klaren.

Bijlage 3: Overzicht van te integreren beleid, plannen en verordeningen

In de Omgevingswet te integreren gemeentelijke plannen, visies, regels, plannen en verordeningen (16/8/2016)

VISIES				
Was	**Wordt**	**Belegd bij**	**Vastgesteld**	**Stand van zaken**
Structuurplan 2020 (gebiedsdekkend)	Omgevingsvisie	Henk Maas	2006	Is vervallen met de vaststelling van de structuurvisie Harderwijk 2031
Structuurvisie 2031	Omgevingsvisie	Henk Maas	2012	Vastgesteld
Structuurvisie 2031, 1e wijziging	Omgevingsvisie	Henk Maas	nvt	De actualisatie zal samenvallen met de ontwikkeling van een Omgevingsvisie
Structuurvisie Dorpsomgevingsplan Hierden	Omgevingsvisie	Henk Maas	2012	Vastgesteld
Structuurvisie Drielanden-West	Omgevingsvisie	Duco van der Hoeven	2015	Vastgesteld
Structuurvisie Groot Sypel	Omgevingsvisie	Henk Maas	2012	Vastgesteld
Structuurvisie Groene Zoom	Omgevingsvisie	Henk Maas	2011	Vastgesteld
Beleidsvisie recreatie en toerisme	Omgevingsvisie	Hanneke Annink		
Detailhandelsvisie 2020	Programma *	Hanneke Annink	13 september 2012	
Leisurevisie	Programma *	Hanneke Annink	15 september 2009	
Havenvisie	Programma *	Reinout van Drunen	2016	Wordt 7 juli 2016 vastgesteld
Cultuurhistorische waardenkaart	Omgevingsplan	Marc Bouw	In voorbereiding Nog onduidelijk of het een visie of een beleidsstuk wordt	In voorbereiding
Strategische raadsagenda Burgerschap (incl. uitvoeringsagenda		Abbas Lotfolahian	Januari 2014	Loopt

PLANNEN EN NOTA'S				
Was	**Wordt**	**Belegd bij**	**Vastgesteld**	**Stand van zaken/opmerking**
Verkeers- en vervoersplan 2010-2015	Omgevingsvisie/ Programma *	Hans van de Veen	2010	Er zijn daarna diverse nota's geschreven
Parkeernota (uitvoering Parkeerverordening)	Omgevingsplan (beleidsregel)	Hans van de Veen		
Parkeernormennota 2013	Omgevingsplan (beleidsregel)	Hans van de Veen		De nota wordt aangevuld
Verkeersveiligheidsplan				Dit jaar herziening in de raad
Waterplan Harderwijk 2013-2018 *(gezamenlijk plan gemeente en Waterschap)*	Omgevingsvisie	Mahatma Geerdink	2013	Hoe gaan we om met gezamenlijke plannen?
Natuurlijk ontwikkelen (gezamenlijke visie t.a.v. omgaan met hemelwater en gebruikt water	Omgevingsvisie/ Programma *	Mahatma Geerdink	2015	Hoe gaan we om met gezamenlijke plannen?
Zuiveringskring Afvalwaterketenplan 2015-2010 (Harderwijk, Putten, Ermelo en Waterschap)	Programma *	Mahatma Geerdink		Hoe gaan we om met gezamenlijke plannen?
Archeologienota	Omgevingsvisie/ Programma *	Marc Bouw	2011	Moet nog geactualiseerd worden
Milieubeleidsplan 2009-2012	Omgevingsvisie	Nienke van Keimpema	2009	Voor onbepaalde tijd verlengd.
De Energieke Stad- een routekaart naar klimaatneutraal Harderwijk		Nienke van Keimpema	2013	Uitvoeringsprogramma 2013-2016 afgerond. Uitvoeringsprogramma 2017-2020 wordt vastgesteld in 2017
Nota Evenementenbeleid	Omgevingsplan (beleidsregel) Muv OOV deel			
Nota Integraal toezicht en handhaving		Monique Huisman	8 september 2015	
Focus in uitvoeringsprogramma integraal toezicht en handhaving 2016-2017		Monique Huisman	24 november 2015	
Welstandsnota	Omgevingsplan (beleidsregel)	Marc Bouw	2013	Er komt dit jaar een nieuwe geactualiseerde nota
Stimuleringsregeling starters				
Nota Grondbeleid 2012-2016		Hendrik Abbing	2012	Elke vier jaar moet een nieuwe nota grondbeleid worden

				vastgesteld
Beleidsplan Wonen in Harderwijk 2012	Omgevingsvisie	Jan Rozenberg	Mei 2012	Evaluatie geweest in mei 2015
Handboek Groen		Gonneke van Mieghem		
Kapbeleid/bomenlijst (zie verordeningen)	Omgevingsplan	Klaas Jan Bakema		
Welstandsbeleid terrassen Vischmarkt	Omgevingsplan	Monique Huisman		Het ontwerpbeleid is op 29 januari 2015 vrijgegeven voor inspraak. Zienswijzenzijn ingediend maar on hold gezet wegens capaciteitsgebrek
Beleidsregel redelijk sommatie bedrijventerrein Lorentz	Omgevingsplan	Reinout van Drunen		
Handhavingsbeleid bouwen ruimtelijke ordening en milieu				
WMO-nota		Barbara Does Gerrit van Manen Abbas Lotfolahian		Nu nog gemeente. Wordt straks een samenwerkingsverband met Ermelo en Zeewolde (vormkeuze moet nog worden gemaakt)
Beleidsplan vrijwilligerswerk aan informele zorg		Abbas Lotfolahian	Medio 2017	Het huidige beleidsplan wordt op dit moment geëvalueerd. Medio 2017 wordt het afgerond. Dat wordt bouwsteen voor nieuw beleid. Het nieuwe beleid gaat medio 2017 ter vaststelling richting het college
Notitie Welzijn Nieuwe stijl		Abbas Lotfolahian		De notitie wordt op dit moment geëvalueerd. Medio 2017 wordt het afgerond. Dat wordt bouwsteen voor nieuw beleid. Het nieuwe beleid gaat medio 2017 ter vaststelling richting het college
Bestaanszekerheidbeleid		Bert v Putten		
Kunst- en cultuurnota		Mario Lensen		
Onderwijshuisvesting		Jenny Kooij		
Sportaccomodaties		Dinie Kolk		
Subsidieverordening		Joke Bütner		
Jeugd		Tamara Renee		
Nota Maatschappelijke Zorg		Bert van Putten		Abbas weet niet zeker of deze nota nog bestaat
Nota Dierenwelzijn 2013		Emily Homburg		
Integraal veiligheidsplan		Paul van Dieren		

VERORDENINGEN				
Was		**Belegd bij**	**Vastge-steld**	**Stand van zaken**
Parkeerverordening	Omgevingsplan	Hans van de Veen		
Belastingverordening (parkeertarieven)	Nvt	Hans van de Veen		
APV	Deel Omgevings-plan			
Bomenverordening (onderdeel van de apv)	Omgevingsplan	Klaas Jan Ba-kema/ Gonneke van Mieghem	APV (2010)	Bomenlijst (mandaat colle-ge) eind 2016
Monumenten-verordening	Omgevingsplan	Marc Bouw	2011	De monumentenverordening wordt in 2017, vervangen door de Erfgoedverordening (dit i.v.m. Erfgoedwet van juli 2016)
Gemeentelijke monu-mentenlijst	Omgevingsplan	Marc Bouw		
Huisvestingsverorde-ning		Lafia Ouhmas-sane	1 juli 2015	
Brandbeveiligings-verordening		Was: algemeen juridische za-ken	16 sep-tember 2010	Deze verordening gaat op termijn verdwijnen, gelet op de Concept-Amvb Besluit brandveilig gebruik overige plaatsen
Havenverordening		Johan Dirksen		
Terrassenverordening	Omgevingsplan			
Reclameverordening	Omgevingsplan			De reclameverordening wordt in 2017 vervangen door een nieuwe reclame-verordening i.v.m.deel aan-passen welstandsnota
AVOI (Algemene ver-ordening ondergrondse infrastructuur)	Omgevingsplan	Jan Karssen		Wordt vernieuwd in 2016/2017
Havenverordening 1994	Omgevingsplan	Reinout van Drunen		Er komt een nieuwe veror-dening

Huisvestingsverorde-ning		Latifa Ouhmassane	1 juli 2015	
Brandbeveiligings-verordening				
Procedureverordening voor advisering tege-moetkoming planscha-de 2008		Gea Steren-borg		

Bouwverordening Harderwijk 2010	Omgevingsplan	Monique Huisman	16 september 2010	Bij reparatiewetBZK 2014 929 november 2014) is de Woningwet gewijzigd. Stedenbouwkundige voorschriften uit bouwverordening verdwijnen per 1 juli 2018. Bouwverordening wordt hiermee veel 'dunner'.
Deelverordening subsidie monumenten Harderwijk 2014		Marc Bouw		
Gebruiksverordening tweede woningen 1994				
Verordening Startershening Harderwijk				
Verordening kwaliteit vergunningverlening		ODNV	7 juli 2016	Betreft alleen milieu, niet de overige Wabotaken.
Toezicht en handhaving			15 juli 2016	Wabotaken (nog niet verplicht)

BELEIDSREGELS			
Was	**Belegd bij**	**Vastgesteld**	**Stand van zaken**
Bkp Lorentz III			
Brgl bed en breakfast en gastenverblijf			
Brgl beroepen en bedrijven aan huis			
Brgl de fiets in de stalling			
Brgl intrekking Omgevingsvergunning			
Brgl omgevingsvergunning afwijken bestemmingsplan			
Brgl Omgevingsvergunning afwijking bestemmingsplan 2015			
Brgl Overgangsrecht bestemmingsplannen			
Brgl Reclamemasten A28-N302-N303			
Brgl Terrassen Vischmarkt			
Brgl Terrassen Harderwijk			
Brgl tijdelijk vervangende woonruimte bij verbouwbeleidsregel			
Delegatiebesluit vaststelling exploitatieplan			

*Programma = een programma in de zin van de Omgevingswet